

ՏԻՆԻ, ԱԽԼԱԳԻ, ՖԵՆՆԻ ՎԷ ՍԻՅԱՍԻ

ՀԱՖԹԱԼԸՐ ԴԱԶԵԹԱ

ՃԻԼՏ 2

ԻՍԹԱՆՊՕԼ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 20, 1912.

ՆՕ 51

ՎԱՅՆԻՍԻԱՆԸ ԻՆԹԱՐԸ

Ապօնէի տիպի գէտ հետ հաճախ պիտի միգսար գիշատէ օգույնաճաղ շէյ վերէ-պիկէիմ սէյու Յունուարսան իթիպարէն ճիւղի միւսքէսնս իյէ «Բահնիւմ» մըն ճիւղէսնի սէ սօն գըսմընի կիպի ու-ճաղ եազըլար իյէ նէշը եսէճէյիգ: Պէօյ-յէ եափմաղա դազէթամըզա հետ հաճ-թա 5—6 սահիճէ իյափէ եթմիշ օյու-յօրըգ: Պու իյափէնի պէօյիս գըսմընի սիյասի իսապէրիէրէ զամմ օյունաճաղ սրը: Պու թէպիշիպ հետ նէ զաւսար պիկէ ճազըս իրքսմէթի պասի օյաճաղ իսէ սէ, իւմիս եսէրիգ ֆի, զարիյունը ֆիւսմընիսան թազսիւր օյունաճաղ սրը:

ՊԵՆՏԻ ՄԱԽՍՈՒՍԼԱՐ

ԵԻՆԷ՞ ՄԻ ՏԻՆԻ ԹԷԱՍՍԻԻՊ

Մն ալթընճը ասարտա իսթանպօլ Թիւրք-լէր թարաֆընտան մուհասէրէ էտիլտիքսէ՝ Բումլար իսթիմտատ իյին Ռօմայա միւրա-ճէաթ էթտիլէր: Օ վազթըն Փափասընա թէհլիքէյի իսապէր վէրիպ, տէրհալ քէն-տիլէրի Թիւրքլէրին էլինտէն գուրթարմագ իյին զարպ հիւքիւմէթլէրինին օրտու կէօն-տէրմէսինի թէմէննի էթտիլէր: Միւսլի-մանլարա գարըն Խրիսթիյան ալէմինին, Շարգըն վէ Լարպըն իթթիֆագ էթմէ-

սինին լուզումունտան պահս էյլէտիլէր, հէր ֆէսաքեարըղը տէրիւհտէ էթմէյէ հազըր պուլունտուգլարընը տա իսապէր վէր-տիլէր: Փափա հազրէթլէրի մէսէլէյի է-փէյի ուզաթարգտան սօնրա, էնճամ Բում-քիլիսէսինին քէնտի իման իգրարընա պիւր թէպէտտիւլ իտիալ էթմէսի շարթըլա մուսվէնէթ էթմէյէ ըազը օլաճաղընը պէ-յան էյլէտի: Շարգ քիլիսէսի իման իգ-րարընտա «Բուհ իւլ Գուտս ֆէտէրտէն նիւ-պէան էտէր», տէյու եազըլը տըր, Լարպ, եանի Գաթթիք քիլիսէսի իման իգրարընտա իսէ, «Բուհ իւլ Գուտս ֆէտէրտէն վէ օղու-տան նիւպէան էտէր» տէնիլմիշ տիր: Փափասըն թալէպ էթտիլի շէյ՝ Շարգ ի-ման իգրարընա «վէ օղույսան» թապի-րինին իլափէսի իտի: Բումլար պու ֆարգը էսասի սայտըղլարընտան պունա ըազի օլ-մատըլար, վէ պու թէքլիֆտէն վազ կէ-չիպ պաչգա նէ իսթէրլէրսէ՝ թէքլիֆ էթ-մէլէրինի չօգ ըէճա էթտիլէր: Լաքին Փա-փա հազրէթլէրի թալէպինի թէպտիլ էթ-մէտի «վէ օղույսան» իլափէ օլունմալը տըր տէյու իսարէյլէտի: Նիհայէթ Բումմուրախ-խասլար «Պիզ տէ իսթանպօլտա գարսինալ չափգասը կէօրմէտէն իսէ՝ Թիւրք սարըղը կէօրմէյի թէրճիհ էտէրիլ» տէյերէք ալ-տէթ էյլէտիլէր: Պու իքի Խրիսթիյան քի-

լիսէյի պու տինի թէաստիւ պ տէհրլէրճէ միւտտէթ եէքտիկէրինտէն այրրտը :

Իսթանպօլուն թիւրքէր թարափընտան զապթ օլունմասը իւզէրինէ, Ֆաթիհ Սուլթան Բում Փաթրիգինէ խուսուսի իմթի-յազլար վէրիպ, անը քէնտի ճէմաաթընըն պիր նէվ սիյասի րէիսի տէյու թանըտը : Պուլղարլար մուխթարիյէթ էլտէ էտինճէ քէնտի սիյասի մէնֆաաթլարընըն Օրթօտօքս գաւմլարընընքինտէն թէֆէրիւգ էթտիյինի հիսս էտէրէք, այրը պիր միլլէթ մագամընտա էֆգարիլըգ իմթիյազընը ալտըլար : Պու շէյէ Օրթօտօքս Փաթրիգիսանէսի կիւճէնտի : Վէ շու կէշէն 20—30 սէնէլիք միւտտէթ զարփընտա Բումէլի վէ Մագէտօնիատա պու եիւզտէն նէ գատար միւշքիլթ զուհուր էթտիյի վէ պու միւշքիլթըն հիւքիւմէթի նէ գատար մէշղու գըլտըղը ճիւմէյէ մալիւմ տիր : Նիհայէթ Պալգան իթթիհատընտա Պուլղարիսթան վէ եունանիսթան պիրիպիլէրինէ եէտի ուխուվլէթ ուզատարագ հէր քէսի միւթէհայյի պրագտըլար : Արալարընտաքի պու տինի միւշքիլթ րէֆ էտիլմիշ, եախօս եազընտա րէֆ էտիլմէսի իչին պիր եօլ պուլունմուշ տըր տէնիլիյօր իտի : Շիմալտան Պուլղարլար վէ ճէնուպտան եունանլար միւթթէֆիգէն Հիւքիւմէթի Օմմանիյէ ալէյհնտէ գըյամ էյլէտիլէր : Լաքին եունանիսթան քէնտինին էն փարլագ ֆիւթիւհաթը էսնասընտա —Սէլանիքտէ— Պուլղարլար ալէյհնտէ վէսվէսէ վէ գըսգանճըլգ ալամէթլէրի կէօսթէրտի : Քէնտիլէր շէհրէ Պուլղարլարտան էվվէլ կիրմէք իչին ինքրիգալար գուրտուլար, վէ Սէլանիք իչինտէ տախի պու գըսգանճ հիսսիյաթ զահիր օլմուշ տըր : Նիհայէթ միւթարէքէ մէսէլէսի մէյտանա կէլինճէ տիկէր միւթթէհիտլէր Պուլղարլար իլէ փրօքօգօշու իմզա էթտիլէրի հալտա, եունանիսթան պիր թագըմ շախսի միւթալէալար նէթիճէսի օլարագ րէֆիգլէրի իլէ իլլէմէք-

տէն իմթինա էյլէտի : Պու վագըա պիւթիւն էվրօփա իւզէլինտէ փէք նախօշ պիր թէէսիւր հասըլ էթմիշ տիր : Վէ Պալգան հիւքիւմէթլէրինին իթթիհատլա էլտէ էթտիլէրի նէթիճէնին պիր գըսմընը պու թէֆրիգէ եիւզիւնտէն զայ էտէճէլէրի իհթիմալ կէօրիւնիւյօր : Լաքին հէր նէ տէ օլսա, շու սահիհ տիր տէյու կէօրիւնիւյօր, քի պուրատա տա տինի թէսսսիւպ մուհիւմ պիր րօշ օյնամըլ տըր :

Նէ աճայիպ տիր քի, պու շէյ —տինի թէաստիւպ— պու տիյարըն կէրէք մալըտա կէրէքսէ հալը հազըրտա հէմ ֆարգըլ գաւմլարըն, հէմ տէ պիւթիւն մէմլէքէթին զիյանընա օլարագ իչէյէն մուխրիպ պիր գուվվէթ օլմուշ տըր : Միւսիւմանլար իլէ իրիսթիյանլար վէ իրիսթիյանլար արասընտա ֆարգըլ միլլէթլէր, վէ այնի միլլէթին իչինտէ ֆարգըլ ֆըրգալար՝ արալարընտաքի տինճէ վէ ագիտէճէ ֆարգլարը սիյասի մագսէտլէրէ գուլլանարագ, եէքտիկէրինէ զիյան վէրմէք գատտընտա պուլունմըլ տըրլար : Կէշէն կին պիրիսի նագլ էտիյօր իտի : Լիլէ-Պուրկազ մուհարէպէսինտէ պիր էրմէնի զապիթ քէնտինին թալիմսիզ ապէրլէրինէ թալիմաթ վէրիքէն՝ ֆէհմիդճէ պիր նէֆէր զապիթին իրիսթիյան օլտուղունը անլայընճա, «Կեաւլըր, սէնի՞ մի տինլէմէլի,» տէյու պէյանը զազապ էյլէմիշ տիր : Տինի թէասսիւպ վաթան մէնֆաաթընա պիլէ զալիպ օլույօր : Պու նախօշ հալ հէր թարափտա տա կէօրիւմէքտէ տիր : Վաթան՝ թազմինի նագապիլ զիյանլարա օղրայօր, տահա պու տինի թէաստիւպտէն վազ կէշմէյօրըլ :

Նէ հաճէթ, հէման պիլ Հայլարըն հայաթը սիյասիյէսինէ պագ : Գաթօլիքիլը եա Բոդոֆալկանըլգ պիլիմ սիյասի մէնաֆիիմիլի թէֆրիգէ սէպէպ օլույօր : Ումում միլլի հայաթըլըզա ալագատար օլան պիւհրան նօգթալարընտա միւթթէֆիգ օլսագ տա, պիր ազ սօնրա մութլա-

գա պիտի պիտիմիզէ թէաստիւպէ պագար վէ պիտիպիտիմիզտէն հազգլար զասպ էթմէյէ չալըլըլըլ :

Թարիխին պու աճը հիքեայէսի — տինի թէաստիւպիւն պու մէսմում թէէսիրի — պու տիյարտա օ գատար չօգ թէքէրրիւր էթմիշ տիր քի, անըն միւհիք նէթիճէլէրինի թարիֆէ ինթիյաճ եօգ տոր :

Փագաթ պու պէլատան նաճըլ գուր. թուլմալը : Տինի թէաստիւպ պիզի պիր խէյալէ կիպի հէր եէրտէ թէագըպ էտէրքէն, անտէն եագայը նաճըլ գուրթարմալըլ :

Պու պապտա թէքլիֆ օլունան պիր չալէ սինսիզլիֆ աիր : Տին եիւզիւնտէն չէք տիյիմիզ պու գատար ուգուպէթ վէ պէլար եէթէր : Պրագալըմ շու տին տաւասընը, իման իգրարընտա «վէ օղուշսան» պուլունսըն մը, պուլունմասըն մը տէյու պիրպիրիմիզէ տիւ չմէտէն իսէ իման իգրարընը պիւսպիւթիւն գալտրրսագ տահա էյի տէյիլ մի : Գուրաճ մը սահիհ, ինճիլ մի սահիհ տաւասընա թուլթուլմատան իսէ, «Հիշ պիր քիթապա լիւզում եօգ» տէսէք տէ, տաւայը պիթիրսէք տահա մագուլ տէյիլ մի : Շու քիլիսէ տօղրու, պու քիլիսէ եանըլ, շու թալիմ ինճիլի, շու ուսուլ ըէսուլի տիր միւճատէլէսինէ թուլթուլմատան քիլիսէյի, վէ ինճիլի օրթատան գալտրրսագ տահա գօլայ տէյիլ մի եա : Վագաա նիչէ տէֆա ինսանըն պու տին թէաստիւպիւ եիւզիւնտէն գալմարըն չէք տիյի ֆէլաքէթէ պագարագ պու նէթիճէյի թապիկա էտէճէյի կէլիյօր :

Լաքին պիր տիւլիւմիւ չէօգէմէտիյին իչիւն իպի քէսմէք տաիմա փէք խայլը վէ էն գօլայ թարիգ տէյիլ տիր : տիւլիւմիւ չէօգմէյէ չալըլմալը տոր : Տինի թէաստիւպ տինի մէսէլէլէրէ տաիր եանըլ հիւքմ վէրմէք տէմէք տիր : Մուհաքէմէյի տօղրուլտալըմ, հիւքմիւմիզի թասահիհ էտէլիմ : Տինի սիյասիյաթտան թէֆրիգ էտէլիմ, վէ տինին մանասընը տօղրու անլայալըմ :

Յ. Գ. Գ.

ՎԵՐ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Վեր. Յարութիւն Սարգիսեանըն (Պօյնու եօղունեան) վէֆաթը խապէրինի կէչէն հաֆթա եագմըլ իտիք : Միւթէվէֆա ի միւմաիլէյի կիլիկիա իթիհատը տաիրէսինտէ նիչէ ճիհէթէրճէ մարուֆ պիր չօպան իտի : Իլք էվվէլ միւմաիլէյի քէֆարէթ թալիմինէ տաիր 1870տէն էվվէլ վուգու պուլմուլ օլան նըթինկեան միւճատէլէլէրինտէ թուլթուլու մէվգի իլէ մալիւմ իտի :

Ուրֆա միսիօնէրի Մր. նըթինկ փէք տինտար վէ միւթէֆէքքիր պիր զաթ օլուպ, եիւքսէք ֆիքրէլէլ տօլու վալլարըլա ճէմաաթլարը ճէզպ էյլէմիշ իտի : Միւմաիլէյի պու վազլարընտա Գրիստոսըն քէֆարէթինէ տաիր օ վալթլարտա ճարի օլան էֆքեարտան ֆարգըլ թէսափուրլար թէլիլին էթմէքտէ պուլունտը : Տիկէր միսիօնէրլէր քէֆարէթի շու սուրէթլէ թալիֆ էտէրլէր իտի, չէօյլէ քի՝ Ատիլ Ալլահ կիւնահքեարա զազապլանմըլ օլտուղու հալտա Ալլահ ատալէթ սըֆէթի սէպէպինտէն կիւնահքեարը աֆվ էտիպ քէնտինէ գապուլ էտէմէզ, լաքին Իպնուլլահ Յիսուս Գրիստոս Ալլահըն ինայէթինի իզհար էտէրէք՝ կիւնահքեար ինսանլարըն եէրինտէ տուրտու, վէ Ալլահըն ատալէթ գըլըճը խաչտա Յիսուսըն իւզէրինէ էնիպ օ եօլ իլէ Ալլահ կիւնահ արէյինտէ քէնտի զազապընը պէյան էյլէտի : Պունուն նէթիճէսի օլան էօլիւմ իլէ ատալէթ իգնա օլարագ աֆվըգ միւմաիլն օլտու : Իլթէ Գրիստոս պու եօլ իլէ կիւնահքեարլար իչիւն քէֆարէթ իճրա էյլէտի :

Մր. նըթինկ պու թալիմէ գարըլ սէօլլէյիպ իտտիա էյլէտի քի, Գրիստոս Ալլահըն գըլըճըլա էօլմէտի, անճագ կիւնահըն քէօթիլիլիւնէ չէհատէթ էտէր իքէն՝ պու չէհատէթ իչիւն էօլիւմ տիւչար օլտու : Շիմտիքի իլմի իլահիյաթտա պունլարըն պիրինճիսինէ քէֆարէթին գանունի

եախօտ հիւքիւմէթ նազարիյէսի, վէ իբին-
ճիսինէ ախլագի նազարիյէ տէնիլի :

Օ վազթըն միսիօնէրէրի վէ գուլա-
ղուզ վարզլարը Մր. Նըթինկին թալիմինի
պիր նէվ հերէսիկոսլուգ տէյու թանըյըպ
օնա գարչը սէօյլէսիլէր : Պատ. Յարութիւն
Սարգիսեան պիր կէնճ վաիլ մագամընտա
Ուրֆա քիլիսէսինէ չօպան թախսիս օլուն-
մագ իչլուն պիր հէյէթ ի բուհանիյէ թա-
րաֆընտան թէֆթիլ օլունուրքէն, անըն
տախի պու Նըթինկեան իթիգատա թապի
օլտուղու անլաշըլընճա հէյէթ ի մէզքիւրէ
անը թախսիս էթմէքտէն իմթինա էյլէսիլէր :

Պու մէսէլէնին միւզաքէրէսի միւրթիւն
մէճիլսէրինտէ սէնէլէրճէ միւստէթ տէ-
վամ էյլէտի, հաթթա Պօրտա պիլէ եա-
ղըլըպ Ամէրիգանըն իլմի իլահի մուալ-
լիմէրինին էֆքեարը սիւալ օլունտը : Պատ.
Սարգիսեան վէ տիկէր կէնճ ըէֆիգլէրի-
նին իսէ Մարաշ իլմի իլահի մէթթէպինէ
կէօնտէրիլիպ օրատաքի մուալլիմէրտէն
ուղղաւիսառ թալիմի էօյրէնմէլէրի թէր-
թիպ էտիլաի : Պիզ 1870տէ Մարաշ իլմի
իլահի մէթթէպինէ կիրտիյիմիլտէ Պատ.
Սարգիսեանը վէ տիկէր կէնճ ըէֆիգլէրի-
նի օրատա թէտէրիւս էթմէքտէ պուլ-
տուգ : Պինաէն ալէյհ Պատ. Սարգիսեա-
նը եագլընտան էօյրէնմէյէ ֆուրսաթըմըզ
օլտու :

Միւմաիլէյհ վեր. Ա. Կոստանդեանըն
տալըսը օլուպ անասլ Գիլիսի, վիւճուտճէ
սաղլամ վէ գուվվէթի, թապիաթճա չէն
լաքին պիր ազ սէրթճէ, գաթի էֆքեար-
լար թէշքիլ էտէր վէ էֆքեարընը միւ-
տէֆաատա տախի գաթի, թալիմ ու թէր-
պիյէսինին էսասը փէք վասի տէյիլ իսէ
տէ, միւթալէասընտա մանթըզի պիր զաթ
իտի :

Մէթթէպ միւտտէթինի պիթիւրտիյին-
տէ մուալլիմէրինին էֆքեարընա կէօրէ,
էսքի Նըթինկեան թալիմինտէն ազատ օլ-
մուշ իտի : Պինայէն ալէյհ քէնտինի քիլի-

սէլէրէ չօպան տէյու տալէթ էթմէլէրի
թապիլէ օլունտը :

Միւմաիլէյհ պունտան սօնրա Կիլիկիա
իթթիհատընըն էփէյի քիլիսէլէրինտէ իչլէ-
միշ տիր : Այնթապըն Գայաճըզ քիլիսէսինտէ
թախսիս օլունուպ, օրատա վէ սօնրա Մարաշ,
Գիլիս վէ սաիր քիլիսէլէրտէ վարզըզ էյլէ-
միշ տիր : Ինկիլիզճէյէ վուգուֆը փէք իլէրի
տէյիլ իտի իսէ տէ, Գիթապը մուգատտէ-
սի էյի միւթալէա էյլէմիշ իտի, պազէն
ճէմաաթլար իլէ ոլաշմագտա միւշքիւլա-
թա տիւշար օլուր իտի իսէ տէ, քէնտի-
նին խըտմէթ ի բուհանիյէյէ քեամիլէն
վագֆ օլունմըշ, էհլի իման պիրի օլտու-
ղունա հէր քէս էմին իտի : Պազըլար պէլ-
քիպազը սըրալարտա անըն մուամէլէլէ-
րինի սէրթ աատ էթսէլէր իտի պիլէ, անը
հիշ պիր քիմսէ բիյա իլէ իթհամ էտէ-
մէզ իտի : Գանըլարընըն սահիպի օլուպ
իսթիգամէթ թարիգինտէն սափմաղ իտի :
Թ. Սարգիսեան քէնտինի Ինճիլի իլէ վագֆ
էթմիշ վէ չէյիսիսէթ զէմանընտէք ա-
նը սատագաթլա վազ էթմիշ օլուպ Ա-
մէրիգատա քէնտի քէրիմէլէրինին եանըն-
տա իսթիւրահաթ էթմէք իւզրէ կիթտի-
յինտէ տէ էմին իզ քի, վաթանտաքի Ին-
ճիլի իչի վէ քիլիսէլէրի գալպինտէ հըֆզ
էտիպ՝ անլէր իչլուն տաիմա տուա էթմէք-
տէ օլմուշ տըր :

Պիր գաշ հաֆթա էվվէլ քէնտինտէն
պիր մէթթուպ վէ պիր պէնտ ալմըշ իտիք :
Պու մէթթուպտա արթըզ սէֆէրինին խի-
թամընա եագլաշտըղընը պէյանլա, պէլքի
պու պէնտ քէնտինին Րահմէլիւմայա կէօն-
տէրէճէյի էն սօն պէնտ օլտուղունու զիքը
էյլէմիշ իտի :

Պու պէնտ պու նուսիսէմիլտէ տէրճ
էտիլմիշ տիր :

Յ. Գ. Կ.

ԱՅՎԱԼ Ը ՀԱՋՈՐԷ

Իսէալ վէ իսէալսըզըզ . — Աթիտէքի ֆըզըէ Թանգիւմաթտա Րիֆաթ Սիւրէյյա իմզասըյլա եազըլան մէքթուպտան իզթիւպաս օլունմուշ տըր . — Զանն էթմէք իսթէյորըմ քի, սօն հէզիմէթ պիզէ հազիւգաթը պիւթիւն չըպլազըզը իլէ կէօսթէրմիշ վէ գաֆամըղա տանկ տէյմիշ տիր : Մաղլուպիյէթտէն ալաճաղըմըզ իւք տէրս շու օլմալը տըր : Հիյ պիւր շէյ պիլմէյօր իմիշիզ : Պիւթիւն մանասըյլա պիր ճէհալէթ ի միւրէքքէպէ իշինտէ եաշայօր իմիշ իզ : Պունու իթիրաֆ էթտիրտէն սօնրա, հէր շէյի էշիմպասընտան պաշլայարագ էօյրէնմէյէ ազմ էտէճէյիզ : Եաշումագ իսթէյէն Օսմանըլար իշիւն պաշգա չարէ ի նէճաթ Եօգ տըր : Ուզուն ուզատըյա թէէվիլէրէ, թէֆսիրլէրէ, գապահաթը պիր պիրիմիզէ Եիւքէթմէլէրէ՝ պիլմէմ իհիթիյաճ վա՛ր մը : Զիւնքի նուր՝ զուլմէթի, իլմ՝ ճէհալէթի, գուվլէթ՝ զաաֆը, մէտէնիյէթ՝ պէտէվիյէթի նասըլ մահվ վէ խարապ էտէրսէ, 30 սէնէ չալըչան Պուլզարըր տա, աշի գանունը թապիի իգթիզասընճա, զէրրէ գատար չալըչմայան, հէր իշի՝ խարիճի վէ զահիրի եալտըզըլարա պօյամաղա ասըլարտան պէրու ալըչմըջ օլան պիզլէրի էօյլէճէ մաղլուպ էյլէտի : Մաղլուպիյէթ ի ախիրէնին էսպապ վէ հիւմէթինի փէք վազըֆանէ քէշֆ էտէն պիր Թաթար զազէթասը, (Օրէնպուրզուտ միւնթէշիր Վազթ) « Պուլզարիսթան հիւքիւմէթի Թիւրք հիւքիւմէթինի մաղլուպ էթմէտի, պէլքի Պուլզար մուալլիմի՝ Թիւրք մուալլիմինի, Պուլզար մէտէնիյէթի՝ Թիւրք մէտէնիյէթինի Եէնտի, » տէյօր : Պունու տահա ումումի պիր Թարզտա իֆաաէ էթմէք իսթէրսէք շունու տէրիզ : « Իսէալ իսէալսըզըզըզ մաղլուպ էքսի : »

Ճիւրրի պէյ՝ « Փարլամենթէրիզմի գալտըրմագ՝ մէշրութիյէթի գալտըրմագ տըր, » սէրլէվհասըյլա եազտըզը մէգալէտէ շէօյլէ եազըյօր : « Էմին օլունուզ քի, պու պէօյլէ տիր : Սիզ սաֆվէթ կէօսթէրիյօրսընըզ : Մէճլիս ի Մէպուսանըմըզըն 4 սէնէլիք հայաթընա պագըպ փարլամէնթ ալէյհինէ պիր ֆիքը հասըլ էտիյօրսընըզ, սօնրա « Պունու գալտըրալըմ, ֆագաթ մէշրութիյէթ գալսըն, » տէյօրսընըզ . պիլմէյօր սընըզ քի, մէշրութիյէթէ գաստ էտիյօր վէ միւրթէճիլէրին էքմէլինէ եաղ սիւրիւյօրսընըզ : Փարլամէնթէրիզմ, հէյէթ ի Վիւքէլանըն Մէպուստն էօնիւնտէ մէսուլ օլմասը, եանի ատէմի իթիմատ րէյի վէրիտիրտէ շէքիլմէյէ մէճպուր օլմասը տէյի՛լ մի : Պունու գալտըրըր իսէք նա՛սըլ զանն էտէպիլիրսինիզ քի, 4 սէնէլիք ֆէնալըզըլարըն էօնիւ ալընըր : Հա՛, պագընըզ, էկէր մէճլիս՝ մէնաֆի ի մէմլէքէթի հիշ աիւշիւնմէյէն ատէմլէրտէն վէ գապինէլէր՝ հէփ օնու թագտիր էտէն զէֆաթտան միւթէշէքքիլ օլմուշ օլսա իտի վէ հիւքիւմէթին թէքիլէրինի տաիմա րէատ էտէրէք հիշ պիր իշ կէօրտիւրմէսէլէր վէ մէմլէքէթի պու հալէ կէթիրմիշ օլսալար իտի, հագգընըզ օլուր իտի : Փագաթ իշ էօյլէ՛ մի ճէրէյան էթտի : Գուպինէլէր նէ տէտիլէր իսէ մէճլիս գապուլ էթտի, իսթէտիլէրի փարայը վէրտի : Գեամիլ փաշատան մատա հիշ պիրի ատէմի իթիմատ րէյի իլէ տիւշմէտի : Պու իսէ՝ մէճլիսին իշի տէյիլ, անճագ գօմիթէճիլէրին վէ օնլարըն գօրիտօրլարա սալտըրտըզը զապիթանըն իշի իտի : Եօգ իսէ, մէճլիս րէյինէ գալսա պու պէօյիք րիճալը հիւքիւմէթի պիր այ էվլէլ օլտուղու կիպի Եինէ ալզըշլարըլար իտի : Մէճլիս՝ տիկէր տաիրէլէր կիպի պիր ալայ գօմիթէճիլէրին իշթիրասաթը, զազապ վէ չիտտէթի ալթընտա ինլէտի, գօրգատու, սէսինի չըգարամատը : Պու իսէ՝ զարուրի իտի, մատէմ քի ինգիլապ օլմուշ, օ գօ-

Մէշրուքիյէք գալգսըն մը . — Լութֆի

միթէճիլէրին պիր զէման իչին մէմլէքէթէ հաքիմ օլմալարը մէճպուրի իտի: Նասըլ քի Ֆրանսա իխթիլալընտա այնի իգթիտար ժագօպինլէրին էլինէ կէչտի: Մէճլիսի Մէպուսան օլսա օլմասա՝ մէմլէքէթ օնլալըն գահըրը մուվազգաթընա մահքիմ իտի: Եինէ օ նազարէթ սանտալետարընա ճավիտէր, Թալաթլար օթուրաճագ իտի: Մէպուսար նազըր օլմասըն տէյու գանուն վազ էտիլէ, մէպուսըգտան վազ կէչէր եինէ նազըր օլուրլար իտի, պունու մուհագգագ պիլինիզ, պու Փաթալ [մուգատտէր] իտի: Մէճլիստէ կէօրտիլինիլզ կիւրիլթիւլէրէ կէլինտիքտէ՝ պու փարլամէնթին տէյիլ, մէչուլթիյէթին գուսուրլարը տըր: Շիմտի եինէ փարլամէնթէրիզմի գալտըրըպ պիր մէճլիս աչսանըզ վէ պէն տէ մէպուս օլսամ, եինէ օ կիւրիլթիւլէրէ վէ օ մուլսալիֆէթլէրէ տէվամ էտէճէյիմ: Պունլար կիւլին տիքէնի տիրլէր: Փարլամէնթէրիզմի գալտըրմագլէ նէյէ մանի օլմագ իսթէյօրսընը, տիգգաթ էտինիզ, թէհիքէլի պիր պօմպա իլէ օյնայօրսընը: Գապինէյի տիւչիւրէմէյէն պիր մէճլիս՝ պիր գանուն լաիհասը իչին միւճատէլէյէ պալլայաճագ, հիւքիւմէթէ հիւճիւմ էտէճէք վէ գանունըրէտտ էտէճէք, իչլէր կէօրիւմէյէճէք, պու օլմատը, չու պու հագգըր տա ալալըմ տէյէճէքսինիզ: Ֆագաթ օրատա պիր քիւրսիւ օլտուգճա, եինէ պէն, չու, պու պաղըրաճաղըզ, ագըպէթ մէչուլթիյէթ օլմայօր տէյիպ «Բիւրսի ի խիթապէթի տալիսի գալտըրալըմ», տէյէճէքսինիզ վէ հիւքիւմէթի միւսթագիլէ պու մէմլէքէթին պաչընա թէքրար չէօքիւպ օթուրաճագ: Թէքրար էտէրիմ, իհիթիյաթ էտինիզ, եափըլըզ պիր չէյէ տօգունմագտան իհիթիւրազ էտինիզ: Փարլամէնթէրիզմ պու մէմլէքէթտէրէսմէն պիր մէվճուտիլթի հաիզ տիր: Փաիտէսի մի, զիյանը մը օլտու՝ անլայաճագ գատար պիր սէրպէսթիյի հաիզ օլմատը: Պրագընըզ քի, քէնտի քէնտինի պուլսուն»:

Կէնճիյէր. — Լութֆի Ֆիքրի պէյ՝ սէր մուհարրիւրի պուլունտուղու Թաւնգիմաթ զագէթասընտա «Կէնճլէր» հագգընտա տէրճէթտիյի պիր պէնտտէ չու սուրէթլէ պէյանը էֆքեար էտիյօր: «Պիզիմ չիմտիքի կէնճլէրիմիզ հագգընտա հէր թարաֆտան պիր չօգ իթիւրազաթ վարիտ օլույօր: Պու կէնճլէր ճանսըզ, գանսըզ տըր, իսթիյարլարըրըզտան տահա զիյատէ ույուչմուչ քիմսէլէր տիր, նէ պիր իտէալլարը—օլսա պիլէ—նէ օրայա վիւսուլ իչին լաղըմ կէլէն ֆաալիյէթլէրի, զայրէթլէրի վար տըր: Փէք կիւնիւ կիւնիւնէ եաչամաղա ալըչըր տըրլար: Լան մէքթէպտէ իսէլէր, տէրսլէրէ անճագ իմթիհանտան տէօնմէյէ մէճպուր գալմայաճագ գատար պագարլար, չըզմըզ իսէլէր, քիթապ եիւզիւնիւ հիչ աչմայաճագ տէրէճէտէ թէնպէլլիք կէօսթէրիլէր: Անճագ զագէթա օգուրլար, եաիստ մանսըզ էտէպիյաթ քիթապալըրլէ օղրաչըրլար: Էլսինէ ի զարպիյէտէն պիրինէ մէրագ էթմէզլէր, վէ զայրի տէնիլիր: Էվվէթ, օրասը մուհագգագ, պիզիմ կէնճլէրիմիզ պիր չօգ մուսալէզաթա լալըզ տըրլար: Պունլար հիչ էվրօփատաքի արգատաչլարընա պէնզէմէյօրլար: Օնլար չօգ հէսասա, չօգ ֆաալ, չօգ չալըզլան տըրլար: Իճէալ սահիպի տիրլէր, վաթանլարընըն պիհագգին միքնէթի վէ գուվլէթի տիրլէր: Օրատաքի կէնճլէր իլէ ինսան պիւլա ֆիւթուր իթիգպալէ պագապիլիր, հալ պու քի, պիզտէ պու ճիհէթ մուճիպի էնտիլէ օլմամագ գապիլ տէյիլ տիր: Պէն պու մէմլէքէթին սէլամէթի հագգընտա էսքի պաթնտան, հաթթա պիզիմ պաթնտան հիչ պիր ֆաիտէ պէքլէմէյօրում: Եէկեանէ իւմիտիմ կէնճլէրտէ տիր: Էսքի պաթնըն, հաթթա պիզիմ պաթնըն բուհունա չիմտիյէ գատար ֆաղլա ֆէնալըզ կիրմիչ տիր: Պու մէմլէքէթտէ մաէթթէհասիլ հիչ պիր իճէալ կէօրմէյօրում: Հէր քէս միսքին պիր մէնֆաաթփէրէսթիլք

Թագիպ էտերէր վէ Պանա տէյմէյէն եր-
լան պին եաշարն,՝ եօլունտա պիր իկրէնճ
Ֆէլէֆէնին թահթ ը հիւքմիւնտէ տիրէր։
Նէ թարաֆա տէօնսէմ հիշ պիր իւմիտ-
պախշ լէվհայա թէսատիւֆ էթմէյօրում։
Մա մաֆիհ պէն կէնճլէրիմիզ իշին շէօյլէ
տիւշինիւյօրում։ Զէվալլը կէնճլէր, էլ
պէթտէ պունլար էվիօֆատաքիլէր կիպի
օլամազ... Օրատաքի կէնճլէր էօյլէ պիր
մուհիթտէ եաշայօրլար քի, օրատա հէր
շէյ օնլարա հաշաք պախշ էտիյօր։ Սօ-
գազլար, էվլէր, զազէթալար, քիթապլար,
մէքթէպլէր, թէաթրօլար, պիւթիւն թարզ
ը մաիշէթ վէ մուաշէրէթ, հէր շէյ, հաթ-
թա մուհիթին մանէվի հափալը պիլէ ան-
լէրին զիհնինէ քէշաիշ վէրիյօր։ Էօյլէ
մուհիթլէրտէ եաշայան, պէօյիւլէն կէնճ-
լէրին բուհունու, իսէիւլընը պիզիմ զէ-
վալլը կէնճլէր պու հազին մուհիթտէ նա-
սըլ էլտէ էթսիւլէր։ Պուրատա հէր շէյ
օնուն ալէյհինտէ տիր։ Սայքի պիւթիւն
քեաինաթ օնա պուրատա իլան ը հարպ
էթմիշ, ատէմի մուվաֆֆազիյէթի իշին
ուզրաշըյօր, սօգաղա չըգսա չամուրտան
կէշէմէզ, հէր ան էօյլէ պիր խալզ իլէ
օմուզ օմուղա, տիրսէք տիրսէյէ թէմասա
կէլմէյէ մէճպուր օլուր քի, օնուն փէթ-
մուրտէ, փէրիշան, տիգգաթսըզ գըյաֆէ-
թի անըն բուհունա քէշաիշ վէրմէք շէօյլէ
տուրսուն, պիր էսէրի հայաթ գալմիշ իսէ
օնու տա իֆնայա պու քեաֆի տիր։ Նէ
թէհզիպի ախլազա, թէվսի թէֆէք-
քիւրէ խատըմ պիր թէաթրօսու վար, նէ
միւնասիպ գօնֆէրանսը վար։ Հէլէ ազչամ
օլտո՞ւ մու, շէհր գուլմէթէ կէօմիւլաթիւ
միւ, սօգազլար պիր գաշ պօզաճընըն,
քէթէն հէլվաճընըն, տահա պաշգա պիր
գաշ սաթըճընըն թահթ ը իշլալ ու ին-
հիսարընա կէշտի մի, օնա՝ էնթարիլէրիլէ
մահալլէ գահվէլէրինտէ թօֆլանմըզ գօմ-
շուլարընըն Պիւն պիր կէնէ հիքեայէլէրի
արասընտա, հէր թարաֆտան սավուլան

սիկարա տիւմանլարընըն իշինտէ ույուշուպ
գալմազ վէ պու կիպի մէշուլիյէթլէրտէն
պաշգա եափաճազ նէ՞ գալըր։ Ահ պի-
շարէ կէնճլէր, պէն սիզի հիշ մուախէզէ
էթմէյօրում, պիւլաքս սիզէ փէք չօգ ա-
ճըյօրում։ Հէր քիմ շու զէվալլըլարըն
Ֆէլաքէթինէ չարէսազ օլապիլիսէ, պու
մէմէքէթի ճիտտէն գուրթարմըզ օլուր։

Ինկիլիզ գուշվէ ի պահրիյէսի. — Պու
մէսէլէյէ տաիր Տէյլի Թէյէկրիւմտա կէ-
շէն կիւն նէշր օլունան պէնտ շայանը տիգ-
գաթ տըր։ Օ տէյօր քի, «Ինկիլիզ էհա-
լիսի մէմէքէթի թէհտիտ էտէն թէհլէքէ-
տէն պիխապէր պուլունույօր։ Տէրհալ
միւհասիր վասըթալար գուլանըլմազ իսէ
փէր, եազընտա Ինկիլիզ մէնաֆիի խալէլ-
տար օլաճազ տըր։ Պու ճիհէթտէ Գանա-
տատան մուալէնէթ պէքլէրիզ վէ զաթէն
Գանատա պաշ վէքիլի իլէ Պահրիյէ նէզա-
րէթի արասընտա պու պապտէ մուխա-
պէրէ ճէրէյան էթմէքտէ տիր։ Գանատա
պիր գուլվէ ի պահրիյէ մէյտանա կէթիւ-
տիքճէ, հիւքիւմէթին քէնտիսինին տէ օ
նիսպէթտէ քէնտի տօնանմասընը թէզբիտ
էթմէմէսի փէք խաինանէ պիր ֆիլի օլ-
մուշ տըր։ Պու՝ օ գատար մուհիմմ պիր
մէսէլէ տիր քի, անտէն տօլայը հիւքիւ-
մէթի խաինիք իլէ իթհամ էթմէք պիլէ
ազլա կէլիյօր, չիւնքի հիւքիւմէթ միւլթէմ-
լիքէյէ հարպ կէմիլէրի եափմազ թէքլիֆ էթ-
տիյինտէ, պունըն՝ հիւքիւմէթին զըրհլըլարը-
նըն եէրինի թուլմազ իշին տէյիլ, ան-
ճազ անա իլալէթէն օլաճազընը զիքը էթմիշ
իտի։ Հէր հանկը պիր տագիգէտէ իշէ
եարայաճազ գուլվէ ի պահրիյէ իլէ ֆի-
լան պիր միւտաէթ զարֆընտա հազըր
օլապիլէճէք գուլվէթ արասընտա չօգ ֆարզ
վար տըր։ Մր. Զըրչիլ պիզիմ ճէզաիր ի
Պրիթանիա տաիրէսինտէքի գուլվէ ի պահ-
րիյէմիզին հէր հանկը պիր տագիգէտէ
լազըմ օլա, օ տագիգէտէ տիւշմէնիւքին-

տէն 100տէ 25—30 էքսիք օլտուղունու գապուլ էտիյօր : Պահրը Սէֆիտէ կէլին տիքտէ, միւսթամէրաթ նազըրը, Օրատա չիմտիյէ գատար օլտուղու կիպի, տաիմա եալընըզ պաշըմըզա միւտաֆէայա քեաֆի վէ տիկէր տէվլէթլէրինքինէ ֆաիգ պիր գուվլէթ պուլունտուրաճաղըզ, տէյու պիզի թէէմին էյլէմիշ իտի : Օրատա հիշ պիր իթթիֆազ եա տօսթլուղու հիսապա գօյմալըպ, եալընըզ վէ եալընըզ պիզիմ գուվլէթիմիզէ կիւվէնէճէյիզ : 1903տէ, Պահրը Սէֆիտտէ 14 հարպ սէֆինէսի, 2 զըրհը գրուազէօր վէ 11 տէ պաշգա գրուազէօրիւմիւզ վար իտի : Քէզալիք ին կիլթէրրա սուլարընտա տախի 16 հարպ կէմիլէրիմիւզ մէվճուտ օլուպ, հէր իքի ճի հէթտէ ֆաիգ իտիք : Շիմտի իսէ էկէր պահրէն մէվգիիմիզի մուհաֆազա էթմէք իսթէյօր իսէք, պէօյիք ֆէտաքեարըզ էթմէք լազըմ տըր : Հիւքիւմէթ հալը հազըր փրօղրամընը թէմամէն իճրա էթսէ պիլէ, պիր թարաֆտան Ալմանիանըն, տիկէր թարաֆտան Ալսթրիա վէ իթալիանըն թէրազգըսը հիսապա ալընտըգտա, պիզիմ մէվգիիմիւզ զայէթ կիւճ օլաճազ տըր : Մր. Չըրչիլին փրօղրամընա կէօրէ, ինկիլթէրրա սուլարընտա անճազ 25 հարպ սէֆինէմիւզ պուլունուպ պունլարըն ճիւմլէ միւրէթթէպաթը վէ լէվազիմաթը տաիմի սուրէթտէ հազըր օլաճազ տըր, Ալմանիանըն իսէ տաիմի սուրէթտէ 29 սէֆինէսի հազըր տըր : Շու հալտա Ալմանիանըն իսթէտիյի տազիգէտէ պիզիմ 4 սէֆինէմիւզ էքսիք օլաճազ : 5ինճի վէ 6ընճը ֆիլօյա աիտ 16 սէֆինէմիւզ էպի վէ հազըր մէվգիտէ պուլունմատըղընտան, էօյլէ պիր տազիգէտէ պիր իշ կէօրէմէյէճէք տիր : Պահրը Սէֆիտէ կէլինտիքտէ, էվլէլքի կիպի Մալթա՝ գուվլէ ի պահրիյէմիզին մէրքէզի օլմայաճազ, օրատա անճազ 8 տանէ գրուազէօր պուլունաճազ վէ պիզիմ մէվճուտիյէթ վէ սիյասիյաթըմըզ իչիւն էն մու

հիմմ օլան պու տէնիզտէ գուվլէթիմիւզ պունտան իպարէթ օլաճազ տըր : Սահիհ տիր քի, ձիպրալթարտա 8 առէտ հարպ սէֆինէմիւզ պուլունաճազ քի, իճապընտա Շարգ սուլարընա եա Շէմալ տէնիզինէ եէթիշէպիլէճէքլէր : Հալ պու քի, հէր իքի թարաֆ տախի պիրէր հաֆթալըզ եօլ տըր վէ մուհարէպէ իլան օլունուր օլունմազ, հարպ հէր իքի թարաֆտան այնի զէմանտա պաշլայաճազ, իմտի Շէմալ տէնիզինտէ Ալմանիա իսթէտիյի տազիգէտէ քեամիլէն հազըր պիր հալտէ օլան 4 պէօյիք սէֆինէ ֆազլա եօլլայաճազ : Պահրը Սէֆիտտէ իսէ Ալսթրիա 6, իթալիա 8 տանէ պիրինճի սընֆ հարպ սէֆինէլէրի պուլունտուրուլօրլար վէ պիր թարաֆտան տա պու միգտարը թէզէիտ էթմէքտէ տիրլէր : Իմտի հարպ վուգուինտէ ձիպրալթար ֆիլօմըզ նէ Շարգտա նէ Շէմալ սուլարընտա հազըր պուլունմայաճազ : պուլարտաքի գուվլէթիմիւզ զաթէն օլ պիրլէրէ տուն օլտուղունտան, ձիպրալթար ֆիլօսու եէթիշէնէ գատար կէշէն կիւնլէր մուհարէպէնին պախթընը թալին էտէճէքլէր տիր : Նէթիճէսի հազգընտա քիսէ չիւպհէ էտէմէզ քի, Շէմալտա մաղուպիլէթիմիւզ ինկիլթէրրանըն տիւշմէն օրտուսու թարաֆընտան իսթիլասը, Պահրը Սէֆիտտէ մաղուպիլէթիմիւզ իսէ նաֆազամըզըն նըսֆընըն գաթ օլունուպ, Մալթա, Մըսը, Սուէիշ գանալընըն տիւշմէնին մէրհամէթինէ թէսլիմ օլունմասը վէ Հինտիսթան եօլունուղուն գափանմասը տէմէք տիր : »

Գաւառա վէ Ինկիլիզ տօնանմասը . — Կէշէն հաֆթա խապէր վէրտիյիմիզէ կէօրէ, Գանատա հիւքիւմէթի 7 միլիօն լիւսյու 3 արէտնօթ եափտըրըպ, պիւթիւն Պրիթանիա մէմալիքինի տիւշմէնլէրէ գարշը միւտաֆէա էթմէք իւզրէ մէրքէզի հիւքիւմէթէ թազտիմ էթմէք իսթէյօր : Վէ պունու չու իւշ շարթլար իլէ իճրա

էտէճէք, 1. Մուհաֆազաի վաթանը միւթալէայա մէմուր օլան մէրքէզի հէյէթէ Գանատատան տա պիր ազա կէօնտէրիլմէք, 2. Մէմլէքէթին իտարէի ումուրը խարի-ճիյէսինտէ ըէյ վէրմէք, 3. Գանատայա լազըմ օլտուգտա տրէտնօթլարը կէրի ալմագ: Գանատանըն պու թէսավվուրու տահա պէօլիք պիր մէսէլէնին պիր շիւպէսի տիր: Ինկիլթէրրա հիւքիւմէթի Գանատայա, Նիւ-Ձէլանտայր, ճէնուպի Ամէրիգայը վէ Ավսթրալիայը պիրէր մուխթար հիւքիւմէթ մէվգիինէ կէչիրմիշ օլուպ, օնլար քէնտի ումուրը տախիլիյէլէրինի քէնտի փարլամէնթօլարը իլէ իտարէ էթմէքտէ տիրլէր: Կէչէն սէնէ պու մուխթար մէմլէքէթլէրտէն կէլմիշ օլան մուրախսապար հէյէթի պիւթիւն Ինկիլթէ տէվլէթինի պէօլիք տիւլմէնլէրինէ գարչը նասըլ մուհաֆազա էթմէլի, վէ պու մուխթար միլլէթլէր պու մագսէտէ նասըլ խըտմէթ էտէպիլիլէր տէյու միւզաքէրէ էյլէտիլէր: Ինկիլթէլէր արասընտա պու պապտա իքի պէլլի էֆքէար ճարի տիր, պիրի շու տըր քի, հէր պիր մուխթար մէմլէքէթ մէրքէզի հիւքիւմէթէ տօնանմա ճիհէթինտէ եարտըմ էյլէսին, վէ պու եօլտա Ինկիլթէ տօնանմասընը տաիմա տիւնեատա պիրին՝ ճի մէվգիտէ հըֆլ էյլէսինլէր: Պու մագսէտէ Հինտիսթան փրէնսլէրի տէ 3 տրէտնօթ վէ 9 գրուազօր թագտիւմ էթմէք թասմիւմ էյլէմիշլէր, քէզալիք Նիւ-Ձէլանտ վէ Ավսթրալիա տախի պիր եա գիյատէ տրէտնօթ թագտիւմ էթմէլի տիւլիւնտիւլէր: Լաքին տիկէր պիր էֆքէարա կէօրէ, տահա էյի մէսլէք շու տըր, շէօյլէ քի, հէր պիր միւսթամէրէ եախօտ «սօմինիյըն» տէնիլէն մուխթար մէմլէքէթ քէնտինճէ պիր տօնանմա թէտարիք էթսին, վէ հէր պիրի քէնտի տաիրէսինտէ պուլունան Ինկիլթէ մէնաֆիինի միւտաֆաա էյլէսին, մէրքէզի իտարէ իսէ, շիմալ տէնիլի իլէ պահը Սէֆիտտէքի մէնաֆիի մուհաֆազայա սայ

էյլէսին: Հէր հանկը ուսուլ տա ինթիսապ օլունսա շու սահիհ տիր քի, Ինկիլթէրրա վէ միւսթամէրաթը տօնանմանըն Ինկիլթէ մէնաֆիինէ հայաթի նալագատա պուլունտուլունու պիլլէրէք, անըն տիկէր տէվլէթլէր տօնանմալարընա ֆաիգ գալմասընա պիւթիւն գուվլէթլէրիյէ շալըշաճազլար տըր:

ՄՈՒԽԱՊԵՐԱԹ

ԱՃԵՊԱ ԷՕՅՐԷՆՏԻՓ ՄԻ

ՏՕԳ. Ա. Ս. ՆԱԳԳԱՇԵԱՆ

«Տիւնեատա հէր տիւլիւշ պիր էօյրէնիշ, նէ տիւլիւշ տիւքէնիր նէ էօյրէնիշ,» տէրլէր: Կէօրիւնիւր քի, պու տարպը մէսէլ պիլիւմ մէմլէքէթիմիլ իչիւն տէլիլ տիր: Պիգիւմ իչիւն, «Հէր աիւլիւշ պիր էօյրէնմէյիշ, նէ տիւլիւշ պիլթէր նէ էօյրէնմէյիշ,» տէսէլէր տահա տօղրու օլուր իտի: «Թարիխ թէքէրրիւրտէն իպարէթ» տէրլէր: Պու մէմլէքէթին թարիխինէ նազար էյլէտիքճէ, ինսան պունըն հարֆիյէն սահիհ օլտուղունու կէօրիւր. հիշ տէլիլ իսէ կէչմիշ պիր գաչ տէհրին թարիխինին պիր փարչասընը օգու վէ պագիսինի կէօրիւնի գափայըպ էզպէրտէն սէօյլէ: Փէյղամպէրիք էթմիշ կիպի հարֆը հարֆընա սէօյլէյէպիլիւսին, իսթէրսէն օնու տա պիր քեաղըտ իւզէրինէ եազ: Մէքթէպլէրտէ տէ ուսուլ պու տէյիլմի. օգուլուպ օգուլուպ թէքէրրիւր էթմէք: Հէլէ պիլ մէքթէպտէ իքէն, խօճամըզ քիթապըն եարըսընտան էօթէսինի քէնտի տէ պիլմէզ իտի. օգուլուպ օրայա կէլտիք մի, չէվիր պաշա...: Պէօյլէճէ օգուտուգ, օգուտուգ, ամմա օ քիթապը իթմամ էտէմէտիք: Օ խօճա մէվճուտ օլտուգճա, օ քիթապը պիլթիւրէն շակիրտ պուլունմատը: Բաղդադի իլէ էօմր կէչտի:

Պու տիյարտա թարիխ վէ վագըալար հէփ պէօյլէ կիտիյօր, պաշտան պաշալըպ

պիր եերէ կէլիպ տայանըյօր, օրտան՝ կերի՛, թէքերրի՛ւր. եինէ թէքերրիւր՝

Իտարէսիզլիք եւս սու ի իտարէ եիւ-
զիւնտէն պիր թարափտա խօշնուտսուզլըգ,
ուֆագ սըզլըթըլար պաշլար, չէքվա չիքեա-
յէթլէր մէրքէզէ կիւճ պէլա եէթիշտիրիլիւր:
Իսթանպօլ՝ օրատարի մահալլի մէմուրտան
եախօտ ապ իշթիքեա օլունանտան սիւալ
էտէր, օ տախի պիթթապի թէքզիպ էտիպ
իւզէրինէ «Ասայիշ պէր քէմալ», «Հէր շէյ
եօրունտա» յը տա զամմ էյլէր: Բի՛մ օլսա
պէօյլէ եափմազ: Հիշ պիր մէմուր քէնտի
գապահաթընը, իրթիքեապընը, խըրսըղը-
ղընը, զուլմունու եազա՛ր մը, պիլաքս Իս-
թանպօլա օ ճէվապը վէրիպ րահաթ էթ-
տիքտէն սօնրա, միւշթէքիլէրին քի՛մ օլ-
տուզունու անլար, օնա իսասիմ օլուր վէ
էլինտէքի հէր գուվվէթի օնուն ալէյհինէ
գուլլանրը, թազեիզ վէ ֆէնալըգ արթար,
թապիի սըզլըթը, ֆէրնատ վէ չիքեայէթ
տէ արթար, օլսա օլսա պիր տահա իսթի-
զան օլուպ, «Ասլը եօգ, վուզուաթը ասի-
յէսէն սիւր, լիւալալաղա էսիլիյօր», ճէվա-
պը վէրիլիւր, վէ պու աէֆա ապ միւճրիմլէր,
ճանիլէր սէրպէսթ պրագըլըր, հաթթա
թալթիֆ էտիլիւր վէ ինթիգամ ալմագ իչիւն
միւշթէքի վէ մագլումլար հապս էտիլիւր,
սիւրկիւն էտիլիւր: Պու հալլէր տայանըլմազ
տէրէճէյէ կէլիւր, արթըգ չէթէլէր, գօմի-
թէլէր պաշ կէօսթէրմէյէ պաշլար, մէմու-
րըն էլինէ տահա էյի պէհանէլէր կէչիպ
քէնտիսի՝ տէվլէթին վէ վաթանըն համիսի
վէ մուհաֆըղը, միլլէթին սաաըգը վէ վէ-
լի ի նիմէթի չէքիլին ալըր, օլ պիրլէր իսէ
խահն ի վաթան, սաը ի տէվլէթ օլուր,
եէնի եէնի էմրլէր ալըպ ապէրլէրի, մէ-
մուրլարը հէր թարափա սաաըրըր. թա-
զիպլէր, իսթինթագլար, իշքէնճէլէր, մահ-
պէսլէր, զինճիլլէր պաշլար, պիթթապի
պունուն աքսի. թէէսիրի հասըլ օլուպ օլ
էհալի եա չէթէլէր թարաֆընտան նիւմա-
յիչլէր, ճինայէթլէր, գըյաւլար (պու լու-

ղէթ էն սօն իճատ օլունան տըր) զուհուր
էտէր:

Պու վագըլար այնի զէմանտա էվրօփա
ղաղէթալարընա աքս էտիպ, օրատա շու-
պաղըրմագտա օլան էհալիյէ տօղրու իշթի-
րաք ույանմաղա պաշլար: Էվրօփա էհալիսի
միւթէէսսիր օլուր, միթիլկլէր, նութգլար,
մէգալէլէր օրթայը ալըր. պու արա օլ
տիլիլիւր օլան գալմ էվրօփատան կէլէն
սէսլէրէ գուլաղընը վէրիպ օրտարի հարա-
քէթլէրէ կէօզ տիքէր: Պու հալ օնլարը
տահա պիյատէ աւաթ վէ ճէվլէթ իսալինի
վագիլէթինէ գօյուպ իլաւլարը վէրիլիւր:
Պիր թալան, պիր գըթալ տըր վուգու
պուլուր: Էվրօփա էհալիսի տահա զիյատէ
պաղըրըպ չաղըրաղընտան գապինէլէր իշէ
գարըշմաղա մէգպուր օլուրլար վէ «սթաթու
գուօ» մուգատտէմէսի իլէ իսլաանաթ էզ-
պէրինէ, նօթալարա, փէչրէֆլէրէ պաշլար-
լար: Էվվէլա «Տախիի իշիմիզէ միւտախէլէ
էթմէյին», ճէվապընը վէրիլիւր, կէօյա զա-
յէթ նազիք վէ մարիֆէթլի պիր իշ եա-
փըյօր իմիշիզ կիպի: Նօթալար զօրլաթ-
տըգճա Թիւրք հիւքիւմէթի տահա սէր-
թէլիւր. օ արա էվրօփա գապինէլէրի չալա
չալա պիր հալա պուլուրլար: Իչլէրինտէն
պիրի եա պիր իքիսի ալըլըպ գըլըճ կէօս-
թէրմէյէ թէչէպպիւս էյլէր: Օլ զէման
հիւքիւմէթ պիր թագըմ վիւզէրու, վիւ-
քէլա վէ իւլէմա թօփլայըպ Մապէյնտէ
պիր մէճլիս ագա էտիլիւր վէ «Ֆիլան պիր
հիւքիւմէթ պիզէ պիղայր ի հագգին թա-
սալլութ էթմէքտէ տիր, հարպ իսթէյօր»,
տէյու խապէր վէրիպ մէսուլիյէթի քէնտի
իւզէրլէրինտէն աթը վէրիլլէր:

Պիթթապի հիշ պիր միլլէթ պէօյլէ
պիր թէճավուզու գապուլ էտէմէզ, շու-
զէվաթ իսէ օլ վագթըն հիւքիւմէթինէ՝
«Սիլ նէ՞ եափտընըզ, նէ՞ սէպէպ վէր-
տինիզ, նի՞չիւն իչլէրի պու տէրէճէյէ կէ-
թիւտինիզ», տէյու սիւալ էտէճէք նէ
վագթա, նէ հուգուգա մալիք օլմատըղըն-

տան, «Հարպ իսթէրիզ», ճէվապընը վե-
րորէր: Օն պինէրճէ էվլատը վաթան է-
վինի, չօլուգ չօճուղունու, չիֆթինի չըպու-
ղունու պրազըպ գօշար: Մուհարէպէ, գան,
աթէշ, աճըզ, սուսուղլուգ, չըպլազըզ,
թիֆօ, հիւմմա, գօլէրա, պինէրի օն պին-
էրի թէլէֆ էտէր: Եիւզ պինէրճէ օճագ-
լար սէօնէր, էվլէր գափանըր, իւսթէ պիր
տէ մաղլուպիյէթ...: Մէպէ՞պ, գօմանտան-
լար պիր պիրինէ հասէտ էթմիշ, եէքտի-
կէրինէ մուսվէնէթ էտէմէմիշ. ֆիլան ճէ-
նէրալ Սուլոն աճէվի իմիշ. պու իչի պիւ-
մէզ իմիշ, Հարպիյէ նէզարէթի էյի հա-
զըրլամամըշ, սու ի իսթիմալ վուգու պուլ-
մուշ, շու եա պու հալլէր թէսատիւֆ
էթմիշ!

Մուհարէպէ տէվամ էտէր իքէն եա
սօնունա տօղրու պիր գօնժէրաւն մրըր-
թըսը պաշար: Թէքլիֆ, միւզաքէրէ տէր-
քէն, քեաֆֆէսի գապուլ էյլէր, եէրի թա-
յին օլունուր, պիշարէ մուհարիպլէր, հէր ի-
քիսի տէ մէճրուն, եօրղուն, թագաթսըզ
պիր հալտէ գօլլարընը գափուշտուրուպ,
պօյունլարընը պիւքիւպ մասանըն պիր թա-
րաֆընա օթուրուրլար: Հէր իքիսինին տէ
տէտէտէն, էճտատտան կէշմիշ կէլէճէք
նէ գատար գապահաթլարը վար իսէ օր-
թայա տէօքիւլիւր. կիւճ պէլա միյէնճիլէր
իլզամ օլուր, մէմլէքէթին ուճունտան եա-
նընտան պիրէր փարչա գօփարըպ ալըրլար,
ֆաթիհ օլտոււմ տէյու սէվինէն թարաֆա
տա ազաճըզ պիր հիսսէ չըգարըրլար, պիր
ահտանամէ եազարլար (Իշար ի ախէրէ ճէ-
կիւն): Ահտանամէ իչինտէ մութլագա թիւր-
ֆիւսա իսլահիաթ նամընա պիր պէնտ սօ-
գուշտուրուրլար վէ իսլահաթ պաշար:
Պագարսըն քի, պիր թագըմ գապթիյէ,
փօլիս էլպիսէսի կիյինմիշ Խրիսթիյանլար,
վարլըղը եօղլուղու ֆարգ էթմէզ միւս-
վինէր, եան օտատա օթուրուպ սիկարա
իչէն միւֆէթթիլէր, պիր գաշ ազալար
օրթայա չըգար, պիր գաշ այ, պիր գաշ

սէնէ սօնրա էվլէլքի մաքինա գուրուլուր:
Քիթապը չէվիր, պաշտան օգու:

Իշթէ թարիխիմիզ, իշթէ տէրսիմիզ:
Սօն տէֆա եինէ թէքէրրիւր եէրինէ տա-
յանտըզ, 30 սէնէ տիր քեաղըտլարը չէ-
վիրէ չէվիրէ պուրայա կէլտիք, աճէպա
էօյրէնտի՞ք մի: Աճէպա իլէրի՞ մի կիտէ-
ճէյիզ, եօգսա պաշտա՞ն մը պաշայաճա-
ղըզ: Պիր արա «Բէվալ միւլագաթը» նտան
սօնրա քիթապը տէյիշտիրաիք իտի: Մէշ-
րուքիյէթ քիթապը նամըլա էլիմիզէ եէ-
նի, սիւսլիւ, ըէնկեարէնկ, կիւզէլ ճիւս-
լէնմիշ պիր քիթապ վէրտիլէր: Սապըզքի
իսթիյար վէ էպի պիչիմ էլպիսէլէր կի-
յինմիշ խօճալար եէրինէ կէնճ, փարլագ,
սիւսլիւ, գրավաթլը խօճալար գարըմըզա
տիքիլտի. պունլար սահիֆէլէրի իւչէրպէշէր
աթլաթտըլար: Նէ՞ աճէլէ քեաղըտ չէվի-
րիյօր իտիք: Հէման պիր գաշ կիւն իչին-
տէ քիթապը պիթիրէճէյիզ զանն էյլէ-
տիք: Պիր ազ օգուր օգուճազ պագալըզ
քի էպի աէրալէր, էպի պիլտիքլէրիմիզ,
էսքի հիքեայէլէր վէ էզպէլէր: Օգույա
օգույա հէման 3 սէնէնին իչինտէ մուհա-
րէպէ վէ գօնֆէրանն պապընտ տայանտըզ:
Գըլ գատար պիր ֆարգ կէօրմէտիք: Շիմ-
տի եինէ եիւրէյիմիզ էլիմիզտէ, սիւալ
էտիյօրըզ, «Աճէպա էօյրէնտի՞ք մի, աճէ-
պա իլէրի կիտէճէ՞ք միյիզ, եօգսա եինէ մի
ճէ՞ օն կէրի:

Պանա էօյլէ կէլիյօր քի, պու տէֆա
քիթապը պիթիրմէզտէն իլք սահիֆէլէրէ
կէրի պաշայօրըզ: Անատօլուտա, Շարգի
Անատօլուտա էմնիյէթսիզլիք, գօրգուլար,
գաթլ վէ ճինայէթլէր տէվամ էտիյօր:
Տախիլիյէ նէզարէթինէ միւրաճէաթլար,
չէքվալար վուգու պուլտիյօր, հիւքիւմէթ
օրտաքի վալիլէրտէն սիւալ էտիպ, «Վու-
գուաթը ատիյէտէն տիր, միւպալաղա
տըր, եայան տըր», ճէվապլարընը ալըյօր:
Ճանիլէր սէրպէսթ կէզիյօր, հիւքիւմէթ
«էվլէթ, էմր վէրտիք, վէրիյօրըզ, ինչալ-

լահ, մաշալահ» լարա տեվամ էտիյոր: Բուսիս վէ Ալմանիա մաթպուլաթընտան պաշլարադ, քեաֆֆէսի պու շէյլէր ալէյ-հինտէ պաղըրըյոր: Պիր վազթ Պէրիթօլտըն եափտըղը կիպի, չիմտի տէ Ֆրանսա պաշ վէքիլի Մ. Փուանգարէ «Իսլահաթ եափըն, Խրիսթիանյարըն ճանընը վէ մալինի մուհաֆազա էտին», տէյու նասիհաթ եօլլու իխթար էտիյոր: Ղազէթալարըմըլտա Ալի Գէմալ կիպի միւնէվվէր իւլ էֆ-քեար պիրինէ վարանա գատար քեաֆֆէսի կէօյա Ֆրանսա ֆէնա պիր շէյ սէօյլէյոր իմիլ կիպի «Հագգըն եօգ, իշիմիզէ նէ» գարըչըրըն», տէյու պաղըրըյոր: Պագընըզ, չու՝ էսքի քիթապ, էսքի սահիֆէլէր տէյիլ տէ եա նէ տիր: Տէօն կէրի:

Արթըզ եէթէր, էյ ըիճալը տէվլէթ, էյ խօճալը, խալֆալը, մուալլիմէր, քիթապը էսքիթաիք, էզպէր օլտուգ: Պու տէրստէն հիշ պիր շէյ էօյրէնմէտիք, զալիպ էթտիք: Պրագըն պիր ազ եէնի տէրսլէր էօյրէնէլիմ, եէնի իլմլէրէ ալինա օլլալմ: Պագընըզ, հէր քէս նէլէր էօյրէնիյոր, նէ գատար իլէրի կիտիյոր, պիզ հալա իլք էսքի, իփրանմըլ քիթապը հէ-ճէլէյորըզ:

ԷՐՄԷՆԻԼԷՐԻՆ

ԹԱԼԻՄ ՈՒ ԹԷՐՊԻՑԷՍԻ ԷՄՐԻՆՏԷ

ՀԱՅ ԲՈՂՈՔԱԿԱՆԱՐԸՆ ՀԻՍՍԷՍԻ

2.

Հայ եժֆեարը իւզէրինսէ էվրօփանըն քէէսիրի:

Հայլարըն թալիմ ու թէրպիյէսի էմրինտէ Հայ Բողոքականըղըն կէօրտիւլի իշի նազարը միւթալէայա ալմազ իսթէտիյիմիզ զէման, պիթթապի էրմէնի հայաթընտա նիւմայան օլմագտա պուլունան Ղարպըն ազիմ թէէսիրաթընա ալթֆը նիկեան էթմէյէ սէվգ օլունուրուլ: Հայ ճէմաաթը իպթիտատէն պէրու կէօզլէրինի էվրօփայա, Ղարպա տօղրու չիվիրիպ անըն

մէտէնիյէթինին ալամիլ վէ անասըրընը գապուլ վէ անը մալ էթմէյէ ճէհտ էթմիշ տիր: Օ Ղարպըն պէօյիւք տինի օլան Խրիսթիանըղը գապուլ էթմէքլէ տաիմի սուրէթտէ Շարգտան վէ շարգ տինլէրինտէն այրըլմըլ իտի: Բիւզանդիոն՝ Ղարպտան նուր վէ մէտէնիյէթ կէթիւմէք մագսէտիյլէ քէնտի էվլատընը օրայա իրսալ էյլէմիլ իտի: 18 վէ 19ընճը ասըլարտա տախի աշի հալ վէ թէզահհիւրաթը միւշահէտէ էյլէմէքտէյիզ: Էվրօփանըն Բենիւսալը, ինթիպահը իւլում ու ֆիւնուռն հալաքէթի անըն նազարը տիգգաթընը ճէլպ էթմիշ իտի, օ տա ույանմաղա, թէճէտտիւտ վէ թէքէմմիւլէ իհթիյաճ հիսս էտիյոր իտի: Էրմէնի միլլէթի քէնտինին գարա պախթընա, քէնտինի էրիտիպ տիւքէտէն մուհաճիրէթէ, միւլլիմ թալան վէ զարէթլէրէ, Լէնկիթիմուրեան, Շահապաստան վահշէթլէրէ, Իրան վէ Բիւրտսէֆէրլէրինէ, ճինայէթլէրինէ ըաղմէն, քէնտինին տախիլի եարալարընա ըէհապիյին մուճիպի թէօքէզ օլան աշվալ վէ իւյանէթլէրինէ ըաղմէն, պիւթիւն էթրաֆը գուշաթմըլ օլան ճէհլ ու զուլմէթէ ըաղմէն, քէնտինտէ հայաթ ալամէթլէրի իզհար էտիպ, մէտէնիյէթ սահրալարընտա խաթվէ էնտազ օլմաղա պաշատը վէ իլք կիւնտէն պէտ իլէ Ղարպըն թէքմիլ հարաքէթինի թէմսիլ ու թաթպիզ էթմէյէ ճէհտ էյլէտի: Օ տախի քէնտինէ մախսուս քիւթիւպխանէլէր, մէքթէպլէր քիւշատ էթմէյէ, քէնտինէ աիտ էտէպիյաթ վէ ֆիւնուռնը զարիֆէ հասըլ էթմէյէ չալլալ: Օ քէնտինին հէփ պու միւպաշէրէթլէրինտէ էվրօփատան, խուսուսիյլէ զարպի էվրօփատան միւթէսիր օլտու:

18ինճի ասրտա՝ Լալընըզ Հինտիւթան, Թրանսիվանիա, Ալսթրիա, Իրան, Բիւզանդիոնտա վէ Ասիա ի Սուղրատա տէյիլ, հաթթա էվրօփանըն սալքի հէփ մէրքէզլէրինտէ, մուհիմ թիճարէթկեահալարընտա

շայանը հնէմմիյէթ Հայ միւսթամէրաթ պուլունույօր իտի : Պունլարըն քեաֆֆէսի թիճարէթ վէ սէնայի ճիհէթինտէ միւթէ-րազգը էվրօփա իլէ վաթանըմըզ արասըն-տա իւք միյանճըլար օլտուլար :

Անլէր՝ քէնտի էվլատլարընը Ղարպըն էլսինէ, սէնայի վէ իլմէրինի թահսիլ էթ-մէր մագսէտիյլէ էվրօփայա կէօնտէրմէյէ մէճպուր իտիլէր : Հինտիսթանը Եգուարտ Ղարամեանց քէնտի էվլատլարընը Լօնտրա վէ Փարիզէ Եօլլայըզ, Ղարպ մէտէնիյէթինի թահսիլ էթսինլէր տէյու անլէրի սէնէլէր-լէ օրատա պրագտը : Պաթավիա վէ Պօմ-պա շէհրինին թիւճճարլարը, Իզմիր, Իս-թանպօլ էչրաֆ վէ ամիրալարը, Թէոտօ-սիա վէ Ավսթրիա զէնկինլէրի վէ ասլզա-տէկեանը տա այնէն պու մէսլէյի թագիպ էտէրլէր իտի :

18ինճի ասըն սօն նըսֆընտա, խուսու-սա 19ընճը ասըտա իլլէր Եէնի պիր հալ ու հէյէթ քէսպ էտէր : Փագիրճէ վա-լիտէյն էվլատը, սէֆալէթ իշինտէ տօղուպ պէօլիւմիւշ օլան կէնճլէր, պայաղը քիմ-սէլէր պիլէ էվրօփանըն Եօլունու էօյրէն-տիլէր՝ վէ անը թէտրիճէն համամ Եօլու Եափտըլար : Պու ֆագիր Հայ թալէպէ՝ Ի-թալիա, Ֆրանսա, Ինկիլթէրա, Ամէրիգա, Իսվիչերա վէ ղայրիհում մէմլէքէթլէրէ կիթմէքտէ պուլունտըլար : Պունլարտան պա-զըլարը պիր թագըմ վէլինիմէթլէր պու-լուրլար, ամիրալար, սէրվէթ սահիպի քիմ-սէլէր անլէրէ մուսվէնէթ էյլէտիլէր, լա-քին պազըլար տա հիշ պիր մուսվէնէթ էլտէ էտէմէյիպ, սէպաթլարը սայէսինտէ մուվաֆֆագ օլտուլար :

Անլէրտէն պազըլարընը զիքըր էտէլիմ : Յովհաննէս Եղիկեան՝ նամալիւմ պիր զաթ : Անըն իսմի Հայ գուլուտաթընտա հըֆզ էտիլմէմիշ իսէ տէ, օ 19ընճը ասըն Հայլարընըն հայաթընտա մուհիմ պիր իշ կէօրմիւշ տիր : Օ՝ էվրօփատա, էվվէլա վէնէտիքտէ թահսիլ էթմիշ օլան պիր

Հայ կէնճ տիր : Ազգ, Սահմանադրու-թիւնըն միւէսսիլէրինտէն պիրի օլան Սէր-վիլէնին մուալլիմի տիր : Օ 19ընճը ասըն իւք նըսֆընտա Խաքէօլիւն Ազգ. մէքթէ-պինին միւտիրի իտի : Անըն ուսուլը իտարէ-սինէ, Ամէրիգատան Եէնի կէլմիշ օլան մի-սիօնէրլէր պիլէ հայրան օլմուշ տըրլար : Իսթանպօլուն իւք մուալլիմ միսիօնէրլէ-րինտէն պիրի օլան Մր. Հէրիսըն Տուայթ քէնտի մէքթուպլարընտան պիրինտէ միւ-մաիլէյ հագգընտա սիթայիշ իլէ սէօյլէ-միշ տիր : Պունտան հէման պիր ազ սօնրա 1834—1837տէ. միւմաիլէյ՝ միսիօնէրլէր թարաֆընտան Պէյ օղլունտա Եէնի քիւ-շատ էտիլմիշ օլան մէքթէպէ սէր մուալ-լիմ թային օլունտու : Իհթիմալէն պու սօն խուսուս տըր քի, Հայ Բողոքականու-թիւնա գարչը իգա էտիլէն իւք թէատտի էսնասընտա անըն՝ Ֆիզիքա Պօղոս Վարդա-պետ իլէ պիրլիքտէ Գայէրիյէյէ նէֆի է-տիլմէսինէ պաիս օլտու : Պու Յովհաննէս վարժապետ քի՞մ իտի, օ նէ՞ իշ կէօր-տիւ, պու խուսուսլարտա չօգ պիր շէյ պիլմէյօրուզ, անճագ շունու պիրլիք քի, միւմաիլէյ Հարպըն էն ալա մուալլիմէ-րինտէն պիրիսի իտի :

Շայանը զիքըր տիկէր պիր ֆագիր կէնճ տէ Պօղոս Ա. Շաշիեան տըր : Ասլէն Իս-թանպօլլու օլան պու նէվճիվան 1762տէ 16—17 Եաչընտա օլտուղու հալտէ Իթա-լիայա կիտիպ պիր տար իւլ ֆիւնուն թա-լիմի ալտըգտան սօնրա տիպլոմալը պիր թապիպ մագամընտա Իսթանպօլա ավտէթ էյլէտի : Անըն օղլու Տօգ. Մանուէլ Շա-շիեան տաիսի էվրօփատա թալիմ կէօր-միւշ, 1795տէ փատուա թըպպիյէ տար իւլ ֆիւնունունա կիրիպ, 1801տէ վաթանը օլան Իսթանպօլա ավտէթ էթմիշ տիր : Պունլար՝ փէտէր վէ էվլատ նամտար, վէ խանէտանը փատիշահիյէ պագան տօգ-թօրլար օլտուլար :

Լաքին էն զիյատէ ճալիպ ի նազարը

տիգգաթ խուսուս շուտոր քի, անլէր էվ-
րօփա մէտէնիլէթինին թօխումլարընը քէն-
տի վաթանլարընա նազլ էտիոյ միլլի մէ-
քեաթիպին թէրագգիսինէ, պախուսուս
փանկալթիտէ քեաին Ս. Յակոբ խաթա-
խանէսի կիպի խայրխահանէ թէչէպպիւս-
լէրէ սէպէպ օլտուլար :

Էվրօփա նուր վէ իլմի իլէ թէնվիր օլու-
նարագ կէրի կէլմիշ, վէ քէնտի վաթանը
մատէրզատլարընտա ուլվի պիր ըէսալէթ
իլէ իճրա ի ֆաալիլէթտէ պուլունմըշ օլան
սաիր շօգ զէվաթ զէրէ էտիլէպիլիր :
1843տէ Սարգիս պէյ Պալեան, 1858տէ
Յակոբ պէյ Պալեան, 1848տէ Թովմաս վէ
Միքեայել Խօրասանճեան, Խաչատուր Մի-
սագեան, Կարապետ Ս. Իւթիւճեան,
1825տէ Րէստէն Միքայէլ Տէր Պետրոս-
եան Պատկանեանց, 1846տա Ստեփան Ոս-
կեան, 1843տէ Նիկողոս Զօրայեան, Գէորգ
Սթիմարաճեան, 1840տա Գրիգոր Աղաթօն
վէ սաիրէ էվրօփայա ազիմէթ էթմիշ տիր-
լէր : Պունլար իւզէրինէ Բուսինեանլար,
Օտեանլար, Սէրվիլէնլէրի իլավէ էտինիզ,
վէ իշթէ էվրօփա տէվաիրինտէ թահսիլի
իլմ էթմիշ, վէ քէնտի վաթանլարընա ալ-
տէթ էտէրէք անըն էմրի թէմէտտիւն վէ
թէքեամիլիւնինէ Էսասընը գօյմուշ օլան
Հայ կէնճլէրին լիւթասընը եափմըշ օլուր-
սունուզ : Պիլա չիւպէ Բողոքականլար
արասընտաքի պիր հարաքէթտէն պահա
էթտիլիմիզ սըրատա պիզիմ իւզէրիմիլտէ
իճրա ի նուֆուզ էթմիշ օլան էվրօփատա
թահսիլ էթմիշ կէնճլէր հագգընտա
պիր ազ զիյատէ սէօյլէտիլիմիզ իչիւն գա
ըիյունուժուզ պիզի մազուր կէօրիւրլէր :
Շու միւնասիպէթլէ պիր ազաճըգ սստատ-
տան չըգմաղա մէճպուրըզ, զիրա պուշէյ-
լէր մէվզուր պահսըմըզ նօգթա ի նազա-
ընտան էն զիյատէ ճալիպի մէրագ տըր-
լար : Պիզիմ սուրմըզտա իւք Բողոքական
հարաքէթ պիզգաթ թալիմ ու թէրպիլէ վէ
ինթիպահ իլէ գարըշտըրըմըշ տըր : Պիր
ազ զիյատէ աչըգ սէօյլէյլիմ :

1840 թարիխի սուլարընտա, վէ անտէն
սօնրա 1860 սուլարընտա՝ մէքթէպճէ իս-
լահաթ, մէզհէպի վէ քիլիսէվի հէր հանկը
նէվ թէնսիգաթ իճրասը իչիւն էտիլէն պիր
թագըմ միւպաչէրէթ՝ պիր թագըմ մու-
հաֆազաքեար քիմսէլէր թարաֆընտան
սիմսիզլիֆ, Լուսիւսկան եախօտ Բողո-
քական թասաւվուրաթ տէյու թէլագգի
օլունուր իտի : Յ. Գ. Մըմբեանըն 1908տէ
թապ էտիլմիշ օլան Յովհաննէս Պրուսացի
Տէրօյէնց հագգընտաքի քիթապընըն 77ինճի
սահիֆէսինտէ շու սէօյլէրէ թէսատիւֆ է-
տիյօրըզ : «Պրանսըղլարըն էքսէրիլէթլէ Գա-
թօլիք իտիլի, վէ անլէրին մէզհէպի քի-
թապլարընը օգույարագ քէնտի անա քի-
լիսէլէրինտէն իրթիտատ էթմէլէրի իհթի-
մալ իտիլի զաննընա զահիպէն մէզքիւր
Պրանսա թալիմի ալմըշ օլան կէնճլէր մէզ-
հէպի քիթապլար գրաաթ էթմէքտէն իճ-
թինապ էտէրլէր իտի, վէ Վօլթէր, Տիտ-
րօ, Տիւփուա վէ սաիր 18ինճի ասը ֆէյ-
լէսուֆլարը միսիլլու՝ Փափայա գարըշ ի-
ֆատաթը միւհթէվի տիր տէյու իչիթմիշ
օլտուգլարը քիթապլարը օգուժաղա բազի
օլուրլար, վէ պէօյլէճէ միլլէթսէ միլլիզ-
լէնմէֆսէ պոյոյունան Բողոքական մէպ-
տէլէրինի գապզ վէ անլէրտէն զապթ օ-
լունմաղա հազըրլանմըշ օլուրլար իտի : »

Իմտի էվրօփատա թահսիլ էթմիշ օլան
կէնճլէր թարաֆընտան մէյտանա կէթիլի-
լէն հէր հանկը պիր հարէքէթ եա թէնսի-
գաթ թէքլիֆինին Փրօթէսթան պիր հա-
րէքէթ տէյէ թէլագգի էտիլմէքտէ օլմա-
սընա թէաճճիւպ էթմէյլիմ : 19ընճը
ասրա աիտ օլան թարիլիմիլտէ պիրտէն
զիյատէ պու նէվ քէյֆիլէթլէրէ թէսա-
տիւֆ էտիլիյօր : Ճէզայիլեան Մկրտիչ
ամիրանըն թալիմ ու թէրպիլէյէ թէալ-
լիւգ էտէն ալա թէչէպպիւսիւ՝ Բողոքա-
կանըզ սիմսիզլիֆ տէյէ թէլագգը օլու-
նուպ անըն միւհթէսաթընը, մէքթէպինի
հաթթա քէնտինի պիլէ մահվ էթմէյէ չա-

լըշտըլար: Ազգ. Սահմանադրութիւն իւր կիւնէրտէ Բողոքական Թափափուրաթընըն պիր հապըլաթը մագամընտա թէլագգը էտիրիպ, անըն միւէսսիւէրի ալէյհինտէ խալլիճա թէատտիրաթտա պուլունուրը տըր: Իսկիւտար ճեմարանը Բողոքական քիմսէլէրին պիր էսէրի տէյէ կէօգէտիրիպ անըն թէմէլինի գազմաղա չալըշտըլար:

Նէթիճէի քէլամ, իւմի վէ մէտէնի տաիրէտէ սանքի հէր եէնի թէշէպպիւս, հաթթա Աշխարհաբար վէ Գրաբար ղավղասը պիրէ Բողոքական էֆքեարլը կէնճլէրին իճատքէրտէսի օլան եէնիլիբէր մագամընտա թէլագգը էտիրի:

Պու ահվալըն սէպէպի նէ տիր: Իւր Բողոքական վաիղէր արամըղտա նէ հօլտա իշլէմէքտէ օլմուշ, վէ անլէր նէ իշ կէօրմիւշ տիրլէր քի պիրլտէ պու հալ հիւքմ սիւրիւյօր: Պիթարաֆ օլան պիր միւվէրրիս պու նօգթայը փիշի նաղարա ալմաղա, թէզահհիւրաթըն տէրինինէ նուֆուզ էտիպ, թարիսի հագիգաթլարը տէրմիյան էթմէյէ, հագիգի սէպէպլէր պէյան էթմէյէ մէճպուր տըր: Պու շէյլէրին էն պէլլի պիր սէպէպի ասըն թէասսիւպ վէ ճէհալէթի տիր:

Պու նօգթատան պիրլախէրէ պահս էտէճէյիզ:

ԳԷՈՐԳ.ՄԵՍՐՈՊ

ՐՈՒՅԱՆԻ ՀԱՅԱԹ

ՊԻՅԳՈՒՏԱՆ ՈՒՅԱՆՄԱՐԸՐԸ ՍԱԱԹՐ.,

ՐՕՄ. 13. 11

ՎԵՐ. Գ. ԱՊԼԱՆԱԹԵԱՆ

3.

Ճէսէտի ույգուլու՝ բուհանի ույգու իլէ մուգայէսէ էտիպ անտէն պաղը նէթիճէլէր չըգարապիրիլիզ: Թէվպէ էթմէմիշ եախօտ թէվպէ էթմիշ, ամմա ույանըգ օլմայան պիր քիմսէ, ույգուտա պուլունան պիր քիմսէյէ միւշապիհ տիր: Պօղոս րէսուլ պէօյլէ պիրինի Եփեսո. Ջինճի պապտա հաթթա էօյիւ թէսմիյէ էտիրօր:

1. Ույգուտա օլան քիմսէ հէր նէ գաւտար կէօղլէրէ վէ սաղլամ կէօղլէրէ մալիք օլսա տա, քէօր պիր ատէմ միսիլու էթրաֆընտա պուլունան չիրքին եա կիւզէլ նէսնէլէրի, հաթթա քէնտի քէնտիսինի պիրէ կէօրէմէզ: Բուհանիճէ ույուշուգ վէ ույգուտա օլան պիրի տախի պիրա չիւպհէ պէօյլէ տիր: Անըն բուհանի պասարը եօգ տըր: Բապպըն պուլուրտուղու իւզրէ «կէօղլէրի վար, լաքին կէօրմէզլէր,» Պէօյլէ պիրիսի նէ քէնտի քէնտիսինի, նէ քէֆարէթի, նէ Ալլահ, նէ տէ սաիր կիւզէլ բուհանի շէյլէրի կէօրէմէզ:

2. Ույգուտա օլան պիրի գուլագլարա մալիք իսէ տէ իշիթմէզ, քէնտի սէվկիւլիւլէրինին եա տիւշմէնլէրինին սէտասընը իշիթմէզ: Բուհանի խուսուտա ույանըգ օլմայան պիր քիմսէ տէ պէօյլէ տիր. անտէ իշիթմէք գապիրիյէթի վար, լաքին օ սէօյլէյէն Ալլահ, Յիսուս, միւէսսիր վաիղ եախօտ հէր քիմ տէ օլսա անը իշիթմէզ: Բուհանիճէ ույուշուգ օլան պիրի հիշ պիր քիմսէնին սէսինի իշիթմէզ:

3. Ույգուտա օլան քիմսէ հէր նէ գաւտար լէմս էթմէք հասսէսինէ մալիք իսէ տէ, օ ույգուտա պուլունտուղու զէման պիհիստ տիր: Պաղըլար, պիր զէհրլի հայվան թարաֆընտան ըսըրըմը եախօտ եանմը իսէլէր տէ, ույգուտա պուլունտուլարը իշիւն հիսս էթմէմիշլէր տիր: Բուհանիճէ ույգուտա օլան պիր քիմսէ տախի հէման ախի տիր: Պէօյլէ պիրի կէօղլէ եա գուլաղա մալիք օլտուղու կիպի, բուհանի գապիրիյէթ վէ հասսէլէր իլէ տէ մութթասըֆ իսէ տէ, բուհանիճէ ույուլըջ օլտուղու սէպէպտէն հասսէլէրինի գուլլանամազ: Տէնիլիյօր, վէ պիրա չիւպհէ հագիգաթ տըր քի, ատէմին գուլվէի միւտուրիքէսինին՝ ֆիքր վէ թէսափուրաթընըն, պինաէն ալէյհ պիւթիւն մէվճուտիյէթ վէ ֆաալիյէթինին ղըտասը՝ կէօղ, գուլագ վէ գուլվէի լամիսէտէն կէլիր: կէօ-

րիւր, իշխոր, լէմս էտէր վէ կէօրտիւյիւ, իշխորտիւ վէ լէմս էթտիյի նէսնէլէրի թէֆէքքիւր էտէր, մուսայէնէ էտիւյ ան. լէրտէն պիր թագըմ նէթիճէլէր իսթիհ. սալ էտէր, գարար էլլէր, հիսս էտէր, սէ. վէր վէ իճրաւթտա պուլունուր: Կէօզ վէ գուլաղա մալիք օլանլար վէ օլմայանլար արասընտա ազիմ ֆարգ պուլունմասընըն սէպէպի իշթէ պու տըր: Պէլի, բուհանի կէօզէ, աչըգ կէօզ վէ գուլաղա մալիք օլանլար վէ օլմայանլար արասընտա ազիմ ֆարգ վար տըր: Պու սէպէպտէն Աստուածաբան Յովհաննէս րէսուլ տէյօր, «Իպ. թիտատէն մէվճուտ օլան, օլ իշխթմիշ, օլ կէօզլէրիմիզլէ կէօրմիշ օլտուղումուզ, օլ միւշահատէ էտիւյ էլլէրիմիզին լէմս էթտիյի, օլ կէօրտիւյիւմիւզիւ վէ իշխթտիյիմիզի սիզէ իլան էտէրիզ: (1. Յովհ. 1. 1—3:) Տիւնեանըն՝ մատտի, ազլի, բուհանի, սիյասի, պէյթի վէ իճթիմաի քեաֆ. ֆէ ի ումուրու պու իւշ հասսէլէր — կէօզ, գուլազ վէ գուլվէ ի լամիսէ — իլէ իտարէ օլունուրլար: Ամա վէ սաղըրլարըն եալընըզ վասըթասը լէմս էտէն հասսէլէրի տիր: Էյ, տօսթլարըմ, պու թէշպիհ թէմամ վէ մուզնի տիր, գաշաճագ եօլ եօգ տըր: Ուլանմըշ օլմայան պիր քիմէ օլ իւհհի սէտալարը, բուհանի քէլամլարը, մուճիպի խէլաս օլան թէնպիհաթը իշխթմէզ: Վէ իշխթմէյէն պիրինին անլամասը, տիւշիւնիւպ իճրա էթմէսի նաճըզ գապիլ օլուր: Իմքեանսըզ, իմքեանսըզ:

Ինթիպահա մարուզ օլմայան քիմսէնին բուհանի կէօզիւ եօգ տըր, եախօտ վար իսէ տէ աչըգ տէյիլ տիր: Օ քէնտիին կիւնահքեար իտիյինի, տիւշմիւշ օլան տէհ. շէթլի հալինի վէ անըն նէթիճէսինի, հա. յաթընտա վուգու պուլմուշ օլան խարա. պիյէթի կէօրմէզ, կէօրմէտիյի իշխն տիւ. շիւնէմէզ, տիւշիւնմէտիյի սէպէպտէն նէ. թիճէլէր չըգարմագ, լէմս եա հիսս էթ. մէք վէ խէլաս թարիգի արամագ անըն

իշխն գապիլ օլմազ. արասա պիլէ, հա. քար միսիլու՝ էօնիւնտէ պուլունան փու. նարը կէօրմէզ վէ պէօյլէճէ քէնտիսի վէ էվլատը սուսուզլուգտան էօլիւմ տէրէճէ. սինտէ մուզթարըպ օլուր, եախօտ պէօյլէ պիրի Սամարիալը գարը կիպի հայաթ փու. նարընըն հուզուրունտա տուրուր վէ անը կէօրմէյիպ բուհանի սուսուզլուգտան էօ. լիւր: Ահ, նէ գատար չօգլար, պէօյլէճէ բուհանի խուսուստա ույգուտա պուլուն. տուգլարը սէպէպտէն, կէօզ վէ գուլազ. լարընը իսթիմալ էտէմէզլէր վէ պի հիսս վէ պի հուշ գալըրլար:

Ումուլմ Խրիսթիյան ալէմինտէ պու սընֆտան նէ՝ չօգ քիմսէլէր վար տըր, վէ պուլնլար քէնտի եաշամալարընըն վէ իշխմէլէրինին թարզընը քէնտի էվլատ, թալէպէ եա ճէմաաթլարը իշխն պիր մի. յար սայարլար, ուլանմամըշ տըրլար վէ օլ պապտէ վազ տա էթմէզլէր: Ուլան, ուլան, էյ Սիօն, գալգ վէ սէնտէ օլան թօ. զու սէնտէն սիւք: Ուլան վէ գուլվէթինի, բուհանի նասիպինի կէօր: Իշխթ վէ հէս. սաս օլ: Եզէկիէլ վէ Վահի քիթապլարըն. տա կէօզլէր իլէ տօլու օլան թէքէրլէքլէր եախօտ մէլէքլէր թարիֆի վար տըր: Պու տէմէք տիր քի, կէօրէճէք փէք չօգ շէյ. լէր պուլունմաղլէ իքի կէօզ քեաֆի տէ. յիլ վէ չօգ կէօզլէր լազըմ տըր: Պէլի, բուհանի ալէմի կէօրմէք իշխն աչըգ վէ միգտարը քեաֆի կէօզլէրէ մալիք օլա իտիք, բուհանի ալէմտէն կէլէն սէտալարը իշխթմէք իշխն ուլանըզ, «Խաթն օլունմըշ» վէ աչըգ գուլազլարըմըզ օլա իտի, ահ, բուհանի վագրալարը միւլքին մէրթէպէ կէօրիւպ իշխթմէյէ միւզթէտիր օլա ի. տիր, տուլըլարըմըզ ֆարգլը օլաճագ իտի: Իմտի էյ ույգուտա օլան Խրիսթի. յան, իմանտալ վէ սէվկիւլիւ էմէքտաշ, վէ էյ ուլուշուգլուգ ճիհէթիյլէ կիւնահ. տաշլար՝ «Ույգուտան ուլանմամըզըն սաա. թը» տըր: Ուլանըզլըզը իսթիհա էթմէ.

յելիմ, անը սէվիպ էօմը վէ իճրաաթըմը-
զա անը պաշ նիշանկեհա՛ն թանրյալըմ:
Ուլյանալըմ, պունա ճէհտ էտէլիմ, զիրա
ուլանըգ պիր հայաթ եաշամայաճագ իսէք,
էօլիմ անտէն էյի տիր: Զաթէն ուլանըգ
օլմամագ, բուհանի էօլիմ, ագլի էօլիմ
վէ հաթթա ֆիզիքի էօլիմ տիր:

Պունտան էվվէլ զիքը էթտիք քի, ու-
լանըգ օլմայան քիմսէ կէօզլէրէ մալիք ի-
քէն կէօրմէզ, գուլազլարա մալիք իքէն
իշիթմէզ, լէմն էտէն հասսէսի վար իքէն
անը իսթիմալ վէ անլէրտէն իսթիֆատէ
էտէմէզ, զիրա ուլգուտա տըր: Լաքին
տահասը վար:

4. Ուլգուտա օլան քիմսէ սաղլամ էլ-
լէրէ մալիք իսէ տէ, անլէրի իսթիմալ
էտէմէզ: Կէօրմէք վէ իշիթմէքտէն մահ-
րում օլան պիր պաշ, պիր ֆիքը, թէր-
թիպ վէ փլան գուրաճագ, իսթինթաճլար
եափաճագ վէ նէթիճէլէրէ տէսթրէս օ-
լուպ, շունու եա պունը իճրա էտէլիմ
տէյէ գարարլար վէրէճէք գապիլիյէթէ
մալիք տէյիլ տիր: Տաիմա միւթալէա տըր
քի, էլլէրէ իշ թէտարիք էտէր: Միւթա-
լէա՝ նէթիճէ վէ գարար հասըլ էտէր,
վէ թահթը գարարա ալաղըմըզ մէսէլէ
քէնտի էհէմմիյէթի նիսպէթինտէ հիսսի-
յաթըմըզը իճրաաթա սէվգ էտէր, թէ-
սավվուր վէ հիսսիյաթ պիրիքտէ իրատէ-
թէ թէէսիր էտէրլէր վէ իրատէթ տէ էլ-
լէրիմիզի իսթիմալ էտէր: Ուլանըգ օլան
քիմսէ իշիլն վագաա պունտան իպարէթ
տիր: Բուհանի ճիհէթտէ ուլանըգ օլան
քիմսէյէ տէ թամմ ախի հալլէր վուգու
պուլուր: Պու էօյլէ պիր մանթըգ տըր քի,
անը ինքեար եա տա անա մուխալիֆէթ
էթմէք իմքեանսըզ տըր: Բուհումուզ կէօր-
մէք, իշիթմէք, հիսս վէ իրատէ գապիլի-
յէթլէրինէ մալիք օլուպ, պունլար ֆէրու-
տէ, խանէտէ վէ քիլիսէտէ չօգ ազիմ իշ-
լէր կէօրէպիլիլէր:

ԹԵՎՊԵՆԻՆ ԷԼԷՄՄԻՅԵԹԻ

ՎԵՐ. ՅԱՐՈՒԹԻՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ, ՆԻԻ ՀԵՅՎՆ (*)

Թէվպէ էթմէք աֆվ էթմէքիք գա-
տար էհէմմ տիր: «Գարընտաշըն կիւնտէ
սէնին ալէյհինտէ եէտի քէրրէ խաթա է-
տէրսէ, օնա աֆվ էաէսին», տէյէն, «Ա-
լէյհինտէ կիւնտէ եէտի քէրրէ խաթա է-
տիպ կիւնտէ եէտի քէրրէ թէվպէ էտէրիմ
տէյէրէք սանա ըրուճու էտէրսէ օնա աֆվ
էտէսին տէ» տէմիշ տիր: Թէվպէ՝ աֆվ
էթմէքիյին շարթը մուլթագը տըր: պու
տէմէք տիր քի, միւտտաի՝ ինթիգամ սէվ-
տասընը թէրքլէ աֆվ էթմէք բուհունա,
խաթա էտէն տէ մուաննիտիյի թէրքլէ
թէվպէ բուհունա մալիք օլմալը տըր, չիւնքի
ինթիգամ սէվտասը տա, մուաննիտիք տէ
խարապիյէթ հուսուլա կէթիրիր:

Թէվպէ էթմէք տահա էհէմմ տիր,
զիրա պու իլք մէվգիյի թուլթար: Յով-
հաննէս Մկրտիշ քէնտի խըզմէթինի «Թէվ-
պէ էյլէյինիզ», տէյէրէք պաշլատը: Յի-
սուս տա էօյլէ էյլէտի: Բէսուլլարը տա
«Նէ՞ եափալըմ», սիւալընա ճէվապ վէ-
րէրէք «Թէվպէ էտինիզ», տէտիլէր: Իպ-
րանիլէր ըհսալէսինտէ մէպտէի քէլամը
սայարքէն իլք տէտիյի «Թէվպէ» տիր:

Յիսուսուն իզա՛ն էյլէտիյի աֆվ էթ-
մէքիք տէ պէօյլէսի թէվպէ ֆարզ էտիօր:
«Պիրատէրլէրինիզէ սուշլարընը գալպինիզ-
տէն պաղըշլամատըղընը հալտէ, Փէտէ-
րիմ տախի սիզէ էօյլէ էտէճէք տիր:» Օլա-
պիլիր քի, ըիյաքեար՝ պիրատէրինի ալ-
տատըպ օնտան աֆվլըգ ալսըն, լաքին
Օլլահը ալտատամազ, զիրա օ՝ գալպէ
պագար, աֆվ օլունտում սայար իքէն,
խաթասընա ըիյա վէ ալտատըճըլըգ տա
իլավէ էտէր: Գալպտէն օլան աֆվլըգ՝
գալպտէն թէվպէ էթմէքիյի ֆարզ էտէր:

(*) ՎԵՐ. ՅԱՐՈՒԹԻՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ ՎԵՓԱԹԸՆ
տան պիր գաշ հաֆթա էվվէլ պու պէնտի պիզէ
կէօնտէրիպ անըն նէշընի թալէպ էյլէմիշ իտի:
ԲԱՀՆԻԻՄԱ

«Գապահաթընը էօրթէն իսլահ օլմազ, օնու իգրար վէ թէրք էտէն ֆէլահ պուլուր»:

Այլահ ճիւղէ խաթալարը աֆվ իլէ հէփ կիւնահքեարլարը գուրթարմագ իսթէր: «Թէվպէ էյլէ ին» թէքլիֆիյլէ իգտում վէ ըէճա տա էտէրէք սապրլա պէքէր: Լաքին էօլիւ տօլունճա՝ մուաննիտլէրի թէրքլէ, օնլարտան կիտէր, պու տա օնլարա էօլիւ տիր: Պունու Յիսուս շաիրտլէրինէ տէ թալիւմ էտիպ, տէտի քի «Գարընտաշըն սանա պիր խաթա էտէրսէ, կիտիպ օնա իքինիգին արասընտա թէն: հաճա թագիր էյլէ, էկէր սէնի տինլէրսէ գարընտաշընը գազանմըջ օլուրսուն, տինլէմէզսէ, իքի եա իւշ քիշինին ազգը իլէ հէր սէօզ սապիթ օլմասը իշիւն պիր հասա իքի քիշի քէնտինլէ ալ: Օնլարը տա տինլէմէզսէ, քիլիսէյէ սէօյլէ, քիլիսէյի տախի աինլէմէզսէ, օնու փուլթիէրէսթ վէ կէօմրիւքճիւ կիպի ատտ էյլէ»:

Խաթա էտէնին թէվպէսի Բապպըն ինտինտէ էօյլէ էհէմմիյէթլի իտի քի, Ալլահն թագտիմէլէրինին իճրասը հէր տէմ իլք իքէն, շու խուսուստա խաթաքեարըն թէվպէսի իլք մահալը թուլթար: «Իմտի թագտիմէնի մէզպահա կէթիրտիյինտէ՝ օրատա գարընտաշընն սանա գարըն պիր շէյի օլտուղու խաթըննա կէլիսէ, թագտիմէնի օրատա մէզպահա էօնիւնտէ պըրագ, կիտիպ էվլէլա գարընտաշըն իլէ պարըշ: անտէն սօնրա կէլիպ թագտիմէնի թագտիմէյլէ»:

Չիւնքի, պու գաիտէնին իլք քէլիմէսի էվլէլքի ալէթլէրտէքի հէյպէթլի միւնազաթը պէօյլէ պուլունմայանլարա ալիտ գըլմըջ իտի: Հէմ տէ թագտիմէյի գապուլ էթմէյէ Այլահ տաիմա հազըր պուլունուր իքէն, ինճինմիշ պիրատէր տաիմա պուլունմազ, վէ անըն իլէ պարըշմատըգճա տա, Այլահ քէնտինի հուզուրունա գապուլ էյլէմէզ:

Ատէմլէր պու գաիտէլէր մուճիպլինճէ եաշասալար, կէրէք քէնտի տէրունլարըն-

տա, կէրէք աիլէլէրինտէ վէ ճէմիյէթլէրինտէ սէլամէթ քեամիլէն սալթանաթ սիւրիւպ, պէշարէթ իշի թէզ մագսէտինէ էրէր:

Էսէֆլէ տէրիւմ քի, եարըմ աար տէվլամ էտէն խըզմէթիմտէ ումում թէճրիպէմլէ կէօրտիւլիւմ շու տըր քի, հագգըլ օլան, քէնտի գարընտաշընը գազանմայա տէյիլ, անճագ օնու հիւքմ էթմէյէ վէ հագգընը իհգագ էթմէյէ, խաթա էտէն իսէ՝ ինքեարլէ, եա տա իթիրազլարլէ թէպլիյէյէ չալըշըր: մինպէրտէքիլէր տէ պու գաիտէլէրի խալգա թալիւմ վէ իզահ էթմէյի քիլիլիյէն իհմալ էյլէմիշէր տիր: Քեաշքի շու իֆատէճտէն պիր սէմէրէ իլէրի կէլէ իտի:

ՄԻԻԹԵՆԵՎՎԻ

ՄԻՍԻՍ ՆՈՒԱՅԹ

ԵԱԽՕՑ

ՇԱԲԱԹԱՊԱՀԼԱՐԸՆ ՓԵՅԼԱՄՊԵՐԻ

ՊԱՏ. Կ. ԻՍԹԱՆՊՈԼԼՈՒԵԱՆ

11.

Պիր տիկէր միւշքիլ, Միսիս Նուայթըն իլհամլարընն՝ հայաթըն թէֆէրրուաթընա միւթէալլըգ մէսէլէլէր իլէ օղրաշմասը տըր: Պու կիւն պիլիւմ էլիմիգտէ պուլունան իլհամը իլահիտէ թէրազգը թէֆէրրուաթտան իսէ էսասլարա տօղրու սրր: Ահտը Աթիգտէ Այլահ տահա սապի մէսապէսինտէ պուլունան ինսանլարը իրշատ էյլէմէք իւզրէ անլէրէ հայաթըն հէր պիր գըսմընտա քէնտիլէրի իրշատ էտէճէք էմրլէր վէրիյօր: Հալ պու քի եէնի Ահտա Այլահ արթըգ թէֆէրրուաթ իլէ տէյիլ, անճագ էսասլար իլէ պէշէրիյէթի իրշատ էտիյօր: Շէօյլէ քի, սօնու կէլմէզ շէրիաթ սիլիլէրինին կէօրմէք իսթէտիլի իշի պու կիւն անլէրին թէմամիյէթի մագամընտա պիզէ պէյան օլունան մուհապպէթ շէրիաթը կէօրէպիլիյօր: Պիզ արթըգ հայաթըն թէֆէրրուաթընը իլհամըն էսասլարըյա իտարէ էտէպիլիլիլի, Բապպըրըզըն հայաթըն հէր հալ ու քէյֆիլէթտէ պիզէ ըէֆագաթ էտէն պիր միւրշիտ տիր: Լաքին իշթէ Շաքսաքապան պիրաալէրէրիմիզ պիզէ էօյլէ պիր փէյզամպէր թագ-

տիմ էտիյօրլար քի, անըն էլինտէ 10—15 ճիւտ իհամլարը վար վէ պունլար իլէ հայաթըն հէր պիր կիւճիւլիւնիւ հալլ էթմէյէ վէ միւմիւլէրի հէր թէճրիպէ վէ թէշէպպիւստէ իրշատ էթմէյէ սայ էտիյօր: Վէ պու եօլտա էլիմիզտէ պուլու-նան իլհամը Իլահինին ումում ըշվիլինէ, եանի թէճէրրիւաթտան էսասա սօզրու կիտէն հարա քէթինէ թապան թապանա զըտտ պուլունմազ իլէ պէրապէր, իլինտէն չըզըմազ միւշքի-լաթա տիւշմիւշ օլույօրլար, զիրա Միսիս Հուայ-թըն 10—15 ճիւտտէն իպարէթ օլան իլհամլարը հէր նէ գատար չօզ մէսէլէլէրէ տարի նուր վէր մէյէ, տահա սօզրուսու ատէմիլէրի շաշըմազա, չալըմըշ իսէ տէ, տահա նէ գատար մէսէլէլէր վար տըր քի, անլէրէ տարի օրատա հիլ պիր իմաաթ եօզ տըր: Նիլին: Ձիրա պու չէյ իմ քեանսըզ տըր: Հիլ պիր շէրիաթ հայաթը քէն-տի թէճէրրուաթընտա իրշատ էլլէմէք իւզըլ քեամիլ պիր թարիփ կէօթէրէմէզ: Իմտի Մի-սիս Հուայթըն իլհամլարը Գիթապը Մուգատ տէսին րուհունա մուղայիր վէ պիզգաթ քէնտի-մագսէտինէ տէ եթթիլէմէմիլ օլմասըյա գաիֆ վէ ածիզ շէյլէր տիրլէր:

Պու ճիւմէ կիւճիւլէրին, Փազլա գահմէթ-լէրին վէ մուհիմա եանլըյարըն թէճիսիլինի նէ-րէտէ պուլաճաղըզ: Եինէ տէրիզ քի, Միսիս Հուայթըն ֆիքրի վէ ասապի գաաֆընտա վէ անըն ճէհալէթինտէ: Օ քէնտի իտտիա վէ իճ-րաաթընտա ճիտտի օլապիլիր, լաքին պու անըն եանլըմըշ օլմամասընա սէպէպի քեաֆի տէյիլ տիր: Տիւլիւնէն վէ սօզրու մուհաքէմէ էտէ-պիլէն, Գիթապը Մուգատտէսի սօզրու անլա-յան վէ Ինճիլին էսասլարընը կէօթէպիլէն պիր ֆիքր: Միսիս Հուայթըն սարֆ էթտիլի մատ-տի վէ մանէվի գուլվէթի տահա ալի վէ տահա մագուլ պիր թարգտա իսթիալ էտէպիլիր իտի:

Պու կիւն 20 ասրլարտան պէրու Ինճիլին նուրու վէ իրիսթիյան թալիմ ու թէրպիլէսիլէ թէրազըր էթմիլ օլան հագիգի իրիսթիյան հա-յաթը շու կիպի ֆիքրի հէյէճան, տիւզէնսիզ հիսսիլաթ վէ զաիֆ ասապէնին հասըլ էթտիլի սալմա իլհամլարա էհէմիլէթ վէրէճէք եէրտէ տէյիլ տիր: Պու իլհամլարա հալա քէնտի էլ պիսէսինին ուզուլուղունու թային էթմէքտէ պիլէ միւշքիլաթ չէքէն քիմսէլէրին իթիպար էթմէսինէ վէ անըն էթրաֆընա չէվրիլմէլէրինէ հիլ պիր իթիլազ էտիլէմէզ, զիրա Միսիս Հուայթ պու մագուլէ քիմսէլէրի պաշընա թօփլամազ իլէ հիլ օլմազ իսէ օլ պիր քիլիսալարը տա պէօ-յիւք պիր աղըրլըգտան գուրթարմըշ օլուր:

Պիզ պու պէնտլէրի նէ՝ իլիւն եալտըզ: Մի-սիս Հուայթ կիպի հիլ օլմազ իսէ քէնտի ճէ-մաաթը թարաֆընտան հիւրմէթ ու րիայէթ կէօ-րէն պիր քիմսէլի քէնտի շէրէֆինտէն տիւլիւր-մէք իլիւն տէյիլ, զիրա պիզիմ Միսիս Հուայթըն շախսը իլէ հիլ պիր իլիմիզ եօզ տըր:

Պիզ պու պէնտլէրի քիլիսալարըմըզ Շարա-թապապիլըզա գարշը մուհաֆազա էթմէք իլիւն տէ եազմատըզ: Ձիրա քիլիսալը մուհաֆազա էտէճէք օլան պիզ տէյիլիզ, անճազ անըն էսասըն-տա սուրան հագիգաթ տըր: Հագիգաթ իսէ քէն-տի քէնտիսինէ քեաֆի պիր մուհաֆըզ տըր: Օ էկէր հագիգաթ իսէ, հիլ պիր գուլվէթ էօ-նիւնտէ սարսըմազ:

Շարաթապապի պիրատէրլէրիմիզ իւզէրինէ պու եօլտա պիր հալաճում (գօվալալըշ) գալտըրմազ իլիւն տէ տէյիլ: Ուայր, իւմիտ էտէրիզ քի, պուլը պիր գօվալալըշ ատա էտէրէք Ալլահըն տէֆթէրինէ գայտ էթմէզլէր: Ձիրա պիզ Շա-թապապապիլար իւզէրինէ պիր գօվալալըշ գալ-տըրմազա հիլ պիր միւնասիպէթ կէօրմէյօրըզ: Պիզիմ պու պէնտլէր իլէ ճէմաաթըմըզտա հասըլ էթմէք իւթէտիլիմիզ հալ գօվալալըշ տէյիլ, ան-ճազ թիզգաթ վէ մէրհամէթ տիր: Ձիրա պու պէնտլէր վաաթթաալլէ պիզ էօնիւմիւզտէ պիր իլաքիթիք «Փէյլամպէր», պիր սալմա իլհամ, վէ պուլարըն էթրաֆընտա պիր սընֆ պիլարէ քիմսէլէր կէօրիւյօրըզ: իլաքալարա վէ պիլադի-լէրէ իսէ գօվալալըշ տէյիլ, թիզգաթ ու մէր-համէթ վէ մուլվէնէթ եազըլըր:

Ս Օ Ն

ՍՕՆ ԽԱՊԵՐԼԵՐ

Խ Ա Ր Ի Ճ Ի

Ինկիլթերա. — Պու կիւն Լօնտրա իքի ճիհէթտէն տիւնեանըն նազարը տիզգաթընը ճէլպ էթմէքտէ տիր, էվվէլա օրատա-պու հաֆթանըն Փազար էրթէսինտէ սուլհ գօն-ֆէրանսը ագտը իճթիմա էթմիլ տիր: Տէօրթ միւլթէհիտլէրին վէ Թիւրքիանըն մուրախաս-լարը օրատա թօփլանտըլար, վէ Դրալ Ճօրճ հազըթիլէրի Սէյնթ Ճէյմզ սալալընը անլէրին իճ-թիմաընա թախսիս էթտիլի հալտա անլէր մէզ-քիւր սարալտա միւզաքէրաթա պաշլամըշ տըր-լար: Եունանլար հալա միւլթարէքէյի իմզա էթմէմիլլէր իսէ տէ, սուլհ միւզաքէրէսինտէ հա-զըր պուլունմազ իլիւն Մ. Վէնէզլէօս իլէ տիկէր մուրախասլարընը Լօնտրայա կէօնտէրմիլ տիրլէր: Եունանիսթան տիկէր միւլթէհիտլէրին մուրախ-սալարը քիմլէրտէն իպարէթ օլաճաղընը ան-լատըզտան սօնրա, քէնտիսինէ էն գուլվէթիլի

ատէմինի (Մ. Վէնէզէլոս) մուրախիստ թային էթմիշ տիր, Միւշարիլյի մէղքիւր գօնֆէրանստա քն մուգթէտիր զաթ օլտուզու զանն օլունույօր: Պաղդար պու միւզաքէրաթըն 3—4 հաֆթա սիւրէնէյինի թալմին էտիլօլար: — Տի կէր էնէմ մէսէլէ սիւֆէրա գօնֆէրանսը տըր: Սըր էտուարտ Կրէյ աիւվէլի մուզազամա սէ ֆիրլէրինին էվրօֆա փայթաթլարընն պիրինսէ պիր գօնֆէրանս ագտ էտիլ, Պալգան մու հարէպէսի միւնասիպէթիլլէ զուհուր էտէն պազը մէսէլէլէրի միւզաքէրէ էթմէլէրինի թալսիյէ էլլէմիշ իտի: Պու թալսիյէ տէվլէթլէր թարաֆընտան հիւսնի զապուլ պուլմուշտըր: Պու գօնֆէրանս Լօնտրատա իծթիմա էտէնէք տիր: Սըր էտ Կրէյ փարլամէնթտա պու պապտա շու ֆիքրի պէյան էթմիշ տիր, շէօյլէ քի, պու իծթիմա հագիգաթը հալտա պիր գօնֆէրանս մահիլէթինի հալդ օլմայըպ, պիր թազըմ դարարլար ետ հիւքմէր վէրմէքտէն իծթինապ էտէնէք, միւզաքէլէլլը զայրի ըէսմի օլուպ, անճագ տէվլէթլէրին եէքսիկէրինին ֆիքրինի առհա էյի անյամալարըն վէ պիրպիրլէրինէ տօթանէ թալսիլլէրտէ պուլունալարընա չարչմագտան իպարէթ օլաճագ տըր: Նինէ տէ էլպէթ պու կիպի պիր միւզաքէրէ ֆէվգ էլ առէ էնէմիյէթի հալդ օլաճագ տըր: Պու սիւֆէրա մէնիսինէ աթի իւզ զիքր զէվաթ ազա թային օլունմըշ տըր: Բէիս Սըր էտուարտ Կրէյ, Ավսթրիա սէֆիրի Գօնթ Մէնզտօրֆ, Ալմանիա սէֆիրի Փրէնս Լիխտենշտէյն, Բուսիա սէֆիրի Դօնթ Պէքէնտօրֆ, Ի. թալիա սէֆիրի Մարքի Իմփերիյալի, Յրանսա սէֆիրի Միւսիւ Փօլ Կամպօն: — Լօնտրատա եէր աթընտան եաթիլաճագ շմէնտըֆէրին մէշուր Սք. Պօղոս ուլու քիլիսէսինէ զարար իրաս էտէնէլինտէն զօրգուլմուշ իսէ տէ, սօն թէհարիյաթ նէթիսէսինտէ, պէօյլէ պիր թէհ իքէնին պուլունմատըր անլաշրմըշ տըր: — Պունտան 5 սէնէ էվլէլ Իրլանտատա պիր պէօ. յիւք սըրգաթ վուգու. պուլուպ, հիւքիւմէթ սէրայընտան 47,000 լիրա գըյմէթինտէ էշեա զայիպ օլմուշ իտի, լաքին կէչէն հաֆթա սըրգաթ էտիլէն էշեա թէմամէն կէթիրիլիպ եէրինէ գօնուլմուշ, վէ անը գօյանը տա քիմսէ կէօրմէմիշ տիր:

Ավսթրիա-Մանար. — Ավսթրիա-Մանար տէվլէթի իլէ Սըրպիա արասընտա մէվզուը միւզահասէ օլան մէսէլէլէր էլան թէսվիլլէ օլունմամըշ տըր: Փրիզընտ գօնսօլօսը Մ. Փրօ-

խասգա մէսէլէսի պու կիւնդէրտէ էլէ ալընաճագ. Ատրիաթիգ մէսէլէսի իսէ ինթիմալ քի սիւֆէրա մէնիսինտէ միւզաքէրէ էտիլէնէք տիր: Պու սըրատա Գօնթ Պէրիթօլտըն իթիտալ իւզրէ մուամէլէ էթմէսի իչէ չօգ սուհուլէթ վէրմէքտէ տիր: — Կէչէն հաֆթա զարթընտա Վիէննատա իմփէրաթօրըն թահիլը ըրիյաթէթինտէ վիւքէլա վէ տիկէր ըիճալը սիլասիյունտան իպարէթ ֆէվգ էլ առէ պիր մէնիս ագտ էտիլմիշ տիր: Պու մէնիս տահա զիյատէ հէյէճանը թէսքինէ իսըտմէթ էյլէմիշ տիր: Լաքին իթթիսատը Միւսէլլէսին կէչէն հաֆթա թէնսիտ էտիլմէսի էփէյի սիգգաթ ճէլպ էյլէմիշ տիր: Պու իթթիսատըն միւտտէթի տահա պունտան իքի սէնէ սօնրա պիթէնէք իքէն անը պու արատա թէնսիտ էյլէմէլէրինին Ավսթրիա-Սըրպ մէսէլէսի իլէ պիր ալազասը պուլունտուլունու կէօսթէրիյօր: Իթալիանըն մէվզիլ շու սըրատա պիր ալ չիւպէլի կէօրիւտիւյէնտէն պու իթթիսատ մուհէնտէսինին թէնսիտ էտիլմէսինտէ, հէմ իթալիանըն միւթթիհիլլէրինէ նազարէն մէվգիլինին թէպտիլ օլմատըրը, հէմ տէ շու սըրատա միւթթիհիլլէրինին Ավսթրիայա մուսվէնէթ էտէնէքլէրի թէնիտ էտիլմիշ տիր:

Սիւքենիվլի. — Մ. Ամէրիգա հիւքիւմէթի Փանաճա զանալընտան կէչէն պիր թազըմ Ամէրիգա սէֆինէլէրինտէն վէրկի ալմամաղա զարար վէրմիշ իտի: Ինկիլիզ հիւքիւմէթի Ամէրիգանըն պու զարարընը 1901 տէ իմզա էտիլէն Հէյ-Փօնսֆօթ մուհէնտէսի աշքեամընա մուվաթիգ կէօրմէտիյի իչին պու սօն. զարար ալէյհինտէ փրօթէսթօ էյլէմիշ վէ լազըմ կէտիքտէ մէսէլէ ի մէղքիւրէնին Լահէյ սուլս մէհքէմէսինէ թազտիմ էտիլմէսինին թէքիթ էթմիշտիր: — Մ. Ամէրիգանըն միւսթազպէլ ըէիսի Տօգ. Ուիլսըն քէնտիսինտէն 3,000 լիրա թալէպ էտէն վէ վէրմէտիյի թագտիրտէ հայաթինա զաստ էտիլէնէլինի պէյան էտէն պիր մէքթուպ ալմըշ տըր: Պու մէքթուպը կէնտէքէնլէր թուլթուլմուշ տըր: — Բէիս Մր. Թէֆթ Եէյլ տար իւլ ֆիւնտըն թարաֆընտան հուզուգ մուսլիմիլինէ տալէթ էտիլմիշ տիր: — Կարօս նամ թէյյարէնի 5,801 մէթրօ եիւքէնէ չըգապիլմիշ տիր: Պու թէյյարէլէրին չըգալըրը էն եիւքսէք նօգթա տիր: — Իսվիլլէրա ճիւմուրիլլէրինէ ինթիմալ օլունան եէնի ըէիսի իսմի էտուարտ Միւլէր տիր: — Իրանտա պազը գաթլար իճրա էտիլմիշ տիր, էյգիւմէն Շիրազ եազընլարընտա էքֆըրտ նամ պիր ինկիլիգ մէ-

մուր վէ Ուրմիա եազըննտա պիր Պէլճիգալը միւֆէթթիլ գաթի ու թէլէֆ էտիլմիչէր տիր։ — Մուհարէպէտէ Պուլղարիսթանըն գայաթը, մագթուլ վէ եարալը, 70,000 թախմին օլուն մագտա տըր։

Ա Ձ Գ Ա Յ Ի Ն

Էրմէնի մեհէլէսի. — Էնէպի սիյասիյունուն տան պիրի՝ Էրմէնի մէսէլէսի հազըննտա աթի տէքի պէյանաթտա պուլունմուշ տըր։ «Սահի տիր քի, Իթիլաֆ Ե Միւսէլլէս հիւքիւմէթլէրի պէնինտէ Էրմէնիսթան վիլայէթլէրի հազըննտա տիւքիւնիլիյօր։ Պու թէլէպպիւս իլք տէֆա Բուսիա թարաֆընտան վուգու պուլմուշ օլուպ պաշլընա իքի մագսէտէ մէպնի տիր։ Պիրի Ավսթրիանըն Արնավուտլուգ իւզլէրինէ օլան հի մայէսինէ մուգապիլ քէնտիսի տէ Էրմէնիսթանը նուֆուզու աթընա ալըպ միւվազէնէ հասըլ էթմէք իսթէր, օլ պիրի իսէ՝ գատիւմ ժօլթիւ գասընը իլէրի սիւրիւյօր, Կանի Պահր Ե Սէֆիտէ սողրու էնմէք իսթէր։ Բուսիա Շարգի Անատօլու տա եէրլէնէրէք Ալմանիանըն օրատաքի թէլէպպիւսլէրինէ սէտտ չէքէնէք վէ սյու եօլտա Ին կիլթէրրա սիյասիյաթընա խրզմէթ էտէնէք, եանի Հինտիսթան եօլունու սէրպէսթ պրագաճագ տըր։ Մալիւմ տիր՝ քի, Գարա տէնիզ գըլըսընտա չմէն տիֆէր ինչասը մէսէլէսինտէ Թիւրքիա չօգ կիւն լիւքլէրէ թէսատիւֆ էյլէտի։ Պու մանիլէր սողրուտան Բուսիա թարաֆընտան կէլիօր իտի։ Զիրա օրալարաա չմէնտիֆէր ինչասընը Ալմանիա քէնտիսինէ հասըլ էթմիշ իտի։ Պունա մուգապիլ Ապտիւլ Համիտէ միւսաատէ էյլէտի քի, Էրմէ նիլէրի իսթէտիլի կիպի գաթլ վէ մահվ էյլէտի։ Շիմտի Բուսիանըն Էրմէնիսթանը հիմայէսի ալ թընա ալմագտան մագսէտի Էրմէնիլէրի գայրը մագ տըր տէլէմէլիզ, ֆագաթ պու տախի քիւլ լիլէն մագսէտի խարիճինտէ տէլի տիր։ Սօն կիւն լէրտէ Բուս Էրմէնիլէրի արասընտա էօյլէ պիր հէլէճան հասըլ օլմուշ տըր քի, Բուս հիւքիւմէթի անա սողրու պի գայտ սուրամագ իտի, գաթէն պէհանէ տէ արայօր իտի, Բուս սիյասիյունընը պու պէօյիւք թէլէպպիւստէ մուվաֆֆագ օլ մասը իլիւն Ինկիլթէրանըն վէ Ֆրանսանըն ըր գասընը թահսիլ էթմէսի լազըմ տըր։ Ֆրանսա գաթէն տախիւմ Շարգ Խրիսթիյանլարընա սօղրու հիւանի թէվէճճիւտէ պուլունմուշ տըր։ Եինէ տէ միւմքին տէլիլ տիր քի, Բուսիա Ֆրանսայա պիր չէլ վատ էթմիշ օլմասըն։ Լիպանան վէ Սիւրիա մէսէլէլէրինտէ օլ գատար ալագա-

տար կէօրիւնէն Ֆրանսա մուլագա պիր անլա-յըա կէլմիշ տիր։ Ինկիլթէրրայա կէլինտիքտէ, Բուսիանըն պու թէքիֆինէ ըու ի ըրգա կէօս-թէրտիլինի անլամագ գօլայ տէլիլ իսէ տէ, Շարգ մէսէլէլէրինտէ Բուսիա իլէ մէնֆաաթլարընըն միւվազի օլտուղունու հիսապա ալըր իսէք անը տա թիֆսիր էթմէք կիւն օլմագ, էկէր Սամանլը հիւքիւմէթի՝ մէշուրիլէթին իլանընտան սօնրա միւստէպ իլի վէ տուրէնտիլ պիր սիյասիյաթ թա-գիւլ էթսէ վէ Էրմէնիլէրին հուգուզունու հի սապա ալըպ պիր թագըմ ճինայէթլէրէ, իլթիւքեալարա վէ հիճրէլիլէրէ մէյտան վէրմէմիշ օլ-սա իտի, Բուսիանըն փլանընը սօքիւմ պրագա-պիլիւր իտի։ Թիւրքիա Էրմէնիլէրի պու մէսէլէտէ զայէթ ագիլանէ վէ սատըգանէ հարաքէթ էթ տիլէր վէ Բուսիանըն պու թէլէպպիւսիւնտէ մէսիւնէլէրի եօգ տըր։ Անճագ իլթիւքեալար, ըր-ճալար վէ նասիհաթլար իլէ իք լիֆա էյլէտիլէր։ Հիւքիւմէթի հազըրէ՝ Էրմէնիլէր իլէ մէսքիւն վիլայէթլէրէ պազը մէզունիլէթ վէրմէք ֆիք ըրինտէ տիր, լաքին պիլմէլիզ քի, մէսէլէ պու տէրէճէլէ կէլտիքտէն սօնրա իսլահաթ իճրա էթմէք գապիլ օլապիլիւր մի։ Էվվէլա, Պապ Ե Ալինին հազըրաւտըղը իսլահաթ փրօթէսինի իճրա էթմէք իլիւն լազըմ օլան ատէիլէր պուլունա-ճագ մը։ Սանիէն, Պապ Ե Ալի ալւվէլի մուգա-գամայա իճապ էտէն թէլէմինաթը վէրէպիլէճէք մի։ Հէր հալտէ սէնէլէրտէն պէրու հալլ օլուն մամըլ օլան պու Էրմէնի մէսէլէսի պու տէֆա հալլ օլունաճագ տըր։» Պու մէսէլէլէ տաիր Էր-մէնի զագէթալարընտա տախի պիր խէլիլ նէշրի-յաթ կէօրիւմիւշ օլուպ, պիր միւնասիպէթլէ Տախիլիլէ նազըրը պէյանը էքքեար էտիպ Էր-մէնի մաթպուաթընըն չու սրրատա պէօյլէ պիր մէսէլէ չըգարմալարընը թահսին էթմէտիլինի, վէ հագիգաթը հալտա պէօյլէ պիր մէսէլէ պու-լունմատըղընը սէօյլէմիշ տիր։

Փ Ր Օ . Ճ Է Մ Ա Ա Յ Ը

1895 գըթալլարը Էնասընտա մէմէ քէթիւ միգի գիյարէթ էտիպ, նիլէ եէրլէրտէ մաղտուր Էրմէնիլէրէ մատտէթէն վէ մանէն մուսվէ-նէլէ էթմիշ օլան մարուֆ Փրօֆ. Հէրիւ պու կիւնլէրտէ չէհրիմիլտէ պուլունմագտա օլուպ, Գօնիւ, Կիլիկիա վէ սաիր մահալլարը գիյարէթ էթմէք իւզըն պու Սալը կիւնիւ չէհրիմիլտէն հարաքէթ էյլէմիշ տիր։ — Սէլանիքտէքի Թիւրք մուհաճիլլէրէ եարտըմ էթմէք իւզըն Կ. Խ. Շիրքէթի նազըրը Մր. Ճէլգըպ մահալը

մէջքերէ ազիմէթ էթմիշ տիր: — 1913 Ապրիլտէ Բօպէրթ գօլէճին թէէսիս էտիմէսինին Յոքսէնանը իճրա էտիմէթ թասմիմ էտիլիօր իտի իսէ տէ, մուհարէպէ ի հազըրէ սէպէպին. տէն մէվճուտ օլան միւզայագա պու զիյնէթին թէէթր էտիմէսինէ միւնասիպէթ վէրմիշ տիր: — Ատանատա Դեկ. 8 Կիրակի կիւնիւ միւթէվէֆֆա Վեր. Պ. Թօփալեանն զիքրինէ քիլիսէտէ պիր թէզքեար խըտմէթի իճրա էտիլիօր տիր: Թարսուստան Վեր. Համբարձում Կէօյգալայճեան վէ զէվճէսի, տիկին Վեր. Թօփալեան վէ սաիր տօսթլար հազըր իտիլէր: Պու միւնասիպէթի Վեր. Հ. Աշճեան, Վեր. Կէօյգալայճեան, Պատ. Աւետիս Տէր Կարապետեան վէ Յակըր տղա Տօնապետեան իրատը քէլամ էյլէմիշ տիր: — Այնթապտան Յովհաննէս աղա Շնորհօքեան պիր գաշ այ իչիւն Հասան Պէյլիյէ թէպլիլի պէշարէթ մագսէտիլի կիթմիշ օլուպ օրատաքի մուվաֆֆազիլէթի նէթիճէսինտէ մահալը մնզքիւր քիլիսէսի միւմաիլէյնտէն վաղզ մագամընտա տէվամ էթմէսինի թալէպ էյլէմիշ տիր:

ՏԱԽԻԼԻ

Մոհարեպի. — Օսմանը Ատանը Դեկ. 4. «Պու սապահ սաաթ 8.20տէ Օսմանը ֆիլօսը Չանագ գալէտէն տըշարը չըզըպ տիւշմէն ֆիլօսը իլէ միւսատէմէ էյլէտի: Թարաֆէյն 3,20տէն 7,750 մէթրօ մէսաֆէտէ տուրտուլար: Օսմանը զապիթսնը վազիֆէլէրինի իֆատա ճէսարէթ վէ չէճաաթ իպրազ էյլէտիլէր: Պիր պուշուգ սաաթ տէվամ էտէն պու միւսատէմէտէ պիզիմ 3—4 թօփլարըմը Ավիւրօֆա խապէթ էտիպ՝ էօն վէ պիր եան թարաֆը մուաթթալ օլտու: Օլ պիրլէր ֆիրար էթտիյինտէն մուհարէպէ եալընը Ավիւրօֆ իլէ տէվամ էյլէտի, քի՝ պու տախի պիր ազտան ֆիրէյէ տօլրու ֆիրարա մէճպուր օլտու: Այլահըն ինայէթիլի պիզիմ վափօրլարա հիչ պիր չէյ օլմատը:» — Մաֆհօնիա նամ Նունան նագլիլէ վափօրը պիր թօրիէտօ կէմիսի իլէ Իզմիր գուրպինտէթի Չէյմէյէ կէլիպ գալիմ մագամը վէ հիւքիւմէթ մէմուրլարընը թէսիմ օլմաղա տալէթ էյլէմիշ տիր: Բէտտ ճէվապը պմալարը իւզէրինէ տէնիզտէ պուլունան ճիւմլէ Օսմանը ելէքէնլէրինի թօփլարը կէօթիւրմիւշ տիր: — Բօմատան պիլտիլիլիլիլիլի կէօրէ, Նունան օրտուսը Նանեա փիշկեահընտա իքի ճիւլէթտէն մաղուպիլէթէ տիւշար օլմուշ, վէ Օսմանըլար մուհասէրէ խաթթընը

գաթ էտէպիլմիշ տիր: — Իշգօտրատա պուլունան Օսմանը զապիթլէր միւթարէքէ խապէրինի Օսմանըլար եէտիլիլէ թէպլիլ օլունմատըլը իչիւն միւթարէքէ խապէրինէ ինանմալօրլար: — Դետ. Յա. Իշգօտրա Օսմանը ասքէրի Գարատաղ ասքէրի իւզէրինէ հիւճիւմ էտիպ՝ պիր միւտտէթ թօփ վէ թիւֆէնկ արթէշինէ տէվամ էտէրէք կէրի չէքիլմիշ տիր: — Նայե-Յրեյե-Փրեյե Դեկ. 13. — «Պու կիւն Պէշիգա քէօրֆէզիլտէ իքի Օսմանը թօրիէտօ կէմիսի պիր Յունան թօրիէտօսընա հիւճիւմ էտիպ անը զապթ էտէրէք Իսթանպօլա կէօթիւրմիւշ տիր: — Մանասթըր Օսմանը օրտուսու եանեատաքի Օսմանը գուվէթի իլէ պիրէշմիշ, վէ Բիզա փաշա գօմանտարըլը տէրիւհտէ էյլէմիշ տիր: — 40,000 Պուլլար ասքէրի Տէտէ-Աղաճտան Սէլանիքէ տօղրու հարաքէթ էթմիշ տիրէր: — Օսմանը ասքէրլէրի Այա-Սարանտայո չըգմըլ օլան կէօնիլլիւ վէ նիզամի Նունան ասաքիլի իւզէրինէ հիւճիւմ էտիպ անլէրի ֆիրարա մէճպուր զըլմըլար տըր:

Սուլի մեհեթի. — Սուլի միւզաքէրէսինէ թալիս օլունան զէվաթըն իսիլէրի արիտէքիլէր տիր: Օսմանը Բէշիտ, Օսման վէ Նիզամի փաշալար: Պուլլարիսքան Մ. Տանէֆ, Լօնտրա սէֆիրի Մաճարօֆ, սապրգ Բուսիս սէֆիրի Ճէն. Փափրիգօֆ: Նունանիսքան Մ. Վէնէգէլօս, Վիէննա սէֆիրի Տօգ. Շթրայթ, Էրքեանը հարպիլէրէրիս Տանկիս, Լօնտրա սէֆիրի Քէննատիլօս: Սըրպիսքան պաշ վէքիլ Նօվագօվիչ, Սգուփիլնա ըէիսի Անտրանիգօլիչ, Փարիզ սէֆիրի Տօգ. Միլանգօսէվիչ: Գարաշաղ սապրգ պաշ վէքիլ Մօսգօվիչ, սապրգ Իսթանպօլ մասլահաթ կիւզարը Փօփօվիչ, սապրգ ատիլիլէ նազըրը Լօյօվօնօվիչ: — Միւսիւ Տանէֆ Փարիզտէ արիտէքի պէյանաթտա պուլունմուշ տըր: «1- թիւրքիս իլէ Պուլլար, Սըրպ, Նունան վէ Գարատաղ հուտուտունուն թահտիտինի, 2. Էտիրնէ, Ատրիաթիք վէ Ատալօր մէսէլէսինի հալընը թալէպ էտէճէյիլ, էտիրնէյի վէրմէյէճէյիլ, Թիւրքիս անը պու կիւն վէրմէք խաթմէզ իսէ եարըն վէրէճէք տիր: Շէհր գըթըլտան սըզըլմըլ տըր: Թիւրքիս ըլտտ էտէր իսէ մուհարէպէյի պաշայաճաղըլ. Չաթալճատաքի ասքէրլէրիմիլիլի սըհէթի եօլունտա տըր: Մաքէտօնիատաքի իքի օրտուլարըմըլ տախի հազըր տըր. եէնիտէն 50,000 ասքէր տահա ճէմ էյլէտիք, պիլիլէրճէ եարալըլար չիֆահապ օլուպ հարպա ալտէթ էյլէտիլէր: 15,000 կէօնիլլիւ-

լէրիմիդ տէ վար: Միւթթէֆիգլէր տախի պիզիմ իլէ երւրււյէճէքլէրինէ պիզի թէէմին էյլէտիլէր: Թազմինաթ ը հարպիյէ լ'ալէպ էաէէնիլ վէ տիւյունը ումումիյէնին պիր գըսմընը իւզէրի միզէ ալաճաղըզ: Ատրիաթիզ վէ Ատալար մէ-սէլէսինէ կէլինտիքտէ, էվրօիանըն պու խու-սուստա պիզէ պիր տէյէճէյի վար իսէ տինլէ-րիլ, եօզ իսէ օ ճինէթտէ տախի թալէպիմիզի թիւրքիայա սէօյլէրիլ: — Ուլի գօնֆէրանսընտա մուրախսալար Մ. Վէնէղէյօսը ըլիս թային էտէ-ճէքլէրի սէօյլէնիյօր: Փէթըրսպուրկտան պիլտի-րիլտիլինէ կէօրէ, Բուսիա հիւքիւմէթի էտիրն նին Պուլղարիայա թէրք օլունմասընա միւմանաաթ էթմէյէճէք տիր: — Պուլղարիաթանըն Փէթըրս-պուրկ սէֆիրի Մ. Պօյէֆ պիր յուսպիրէ՝ «Պիզ Բումանիա իլէ միւնասէպաթ ը սամիմանէտէ պուլունմաղը արզու էտէրիլ, Ֆազաթ արազի-միզտէն էն ուֆազ պիր փարչայը պիլէ թէրք էտէմէյիլ, Պիզիմ Բումանիայը թէէմին էտէպի-լէճէյիմիլ լիլ շէյ վար իսէ, օ տա՝ Տօպրու-ճանըն քէնտինտէ տախիմա գալմասը վէ Մաքէ-տօնիատաքի Ուլալարըն մէնաֆի ի միլլիլէ վէ թիւճճարիյէլէրինին մուլաֆազասը տըր:» տէմիլ տիր: — Միւսիւ Տանէֆ Բումանիայա ազիմէթինտէ չու թէքլիֆտէ պուլունմուշ, «Բումանիա թա-վիզաթ ը արազիլէտէն վազ կէչսին, Պուլղար վէ-լի ի անտը Մաքէտօնիա, Բումանիա վէլի ի անտը իսէ Արնապուտուլուզ փրէնսիլինէ թային օլունսուն, վէ Պուլղար վէլի ի անտը փրէնս Պօրիս՝ Բումանիա փրէնսէլէրինտէն էլիզապէթ իլէ թէէհիլ էյլէսին»: — Իթթիֆազ ը Միւսէլլէս թարաֆընտան թազտիմ օլունան պիթարաֆ Արնապուտուլուզ թէլքիլի մէսէլէսի Իթիլաֆ ը Միւսէլլէս թարաֆընտան տախի գապուլ օլուն-մուշ տըր: — Պուլղարիա Սէլանիկի վէ Թաչօզ ատասընը իսթէյօր, Եունանիսթան իսէ մուլթ-լազա Սէլանիկին քէնտինէ գալմասընը թալէպ էտիյօր. Սըրպիտ՝ Նօվի-Պազարըն վէ Մաքէտօ-նիանըն պիր գըսմընը, Փարատաղ իսէ Իչգօտրա վիլայէթինի իսթէյօրար: — Սուլի միւզաքէրէսի Դեկտ. 17տէ Սէնթ Ճէյմս սէրայընտա պաչլամը տըր: Մուրախսալարըն օթուրտուզու օտա 50 մէթրօ ուզուն, 20 մէթրօ էնլի տիր: Հէր պի-րինին էօնիւնտէ պիրէր մասա վէ Պալզանլարըն խարիթասը վար իմիլ:

Միւքեհիվի. Մէվսուգէն խապէր վէրիլիյօր քի տիւվէլի մուազզամա սիւֆէրասը պու-կիւնլէրտէ իճթիմա էտիպ Լիպանան մուլթա-րիյէթի մէսէլէսի փրօթօգօլընը իմզալայաճազլար

տըր: Մէրքէզի Գարիրէտէ օլան Լիպանան իթ-թիհատը՝ տիւվէլի մուազզամայա աթիտէքի թէլէկրաֆը քէչիտէ էթմիլէր, «Լիպանան էհա-լիսի նաւընա թալէպ էյլէրիլ քի, վատ օլունան իսլանաթ իճրա օլունսուն, Լիպանանա նիսպի ինթիխապ ուսուլուլլէ պիր մուլթարիյէթ իթա օլունուպ Պէքա վէ Պէյրուլթ լիմանլարը Լիպա-նանա թէրք օլունսուն: Կէօմրիւք վէ փօսթա հուգուզլարը թային օլունսուն: Լիպանան էհա-լիսի ուզուն վադթ վատլար իլէ էյլէտիլէրէք, տաղըզ պիր մէվգիտէ, ֆազր ու զարուրէթէ տիւչար վէ հիճրէթէ մէճպուլ օլտուլար: Միլլէթ-լէրին ըէֆան վէ թէրազգըսընը կէօրէրէք մէյու-սիլէ՝Յէ զարգ օլմալարը ֆէնա նէթիճէյի միւնթիճ օլապիլիլ: Լիպանանլըլար տախի ազատ եաչա-մազ իչիւն սիյանէթինիլէ իւլիտ էտիյօրլար»: — Իսթանպօլ լիմանընտա պուլունան էճնէպի սէֆանի ի հարպիյէսի պիրէր պիրէր շէքիլիպ կիտիյօրլար: Իթալիանըն Պեհէսիքքօ վէ Պօսնիս սէֆինէլէրի միւֆարազաթ էյլէտի: Ինկիլիլէրանըն Հեմիլչայր սէֆինէսի վէ Բուսիանըն սէֆանի տա-խի միւֆարազաթ իչիւն էմր ալմըչլար տըր: — Խարիճիլէ միւսթէչարլըղընա Բ. Գուլուճեան էֆէնտի հէրինէ Շուրա ի Տէվլէթ ազասընտան Սէֆէրեան էֆէնտինին թային օլունաճաղը խա-պէր վէրիլիյօր: — Հիւքիւմէթ չիմտիտէն սօն-րա մուհաճիլլէրին Անատօլույա կիթմէմէսինէ, վէ կիտէլլէր իսէ՝ հիւքիւմէթտէն պիր փարա մէմուլ էթմէմէլէրինէ տաիր էմր վէրմիլ տիր: — Ճաւիլէրէ եէրլէտիրիլմիլ օլան խասթա աա-քէրէր չիֆայապ օլմուշ օլուպ՝ ճամիլէր թախ-լիլէ վէ թաթհիլ օլունսուլար: — Սապըզ Տա-խիլիլէ նազըրլի թալաթ պէյ Ֆրանսըզ խասթա-խանէսինտէն չըգար իքէն տէրտէսթ օլունմը, վէ փօլիս միւտիւրիյէթինէ կէթիւրիւմիւշ իսէ տէ, մուախիւէրէն սալը վէրիլմիլ տիր: — Պէյրուլթ զազէթալարընտա օգունսուլունա կէօրէ Պէյ-րուլթ լիմանընտա էլան 8 սէֆանի հարպիլէ պուլունմազտա տըր: — Նէճիպ Մէլհամէ Նիթէր վափօրըլլա Իսթանպօլա միւվասէլէթ էյլէմիլ տիր: — Օսմանլը հիւքիւմէթի ատալարըն ու-սուլ ը իտարէսի հազգընտա եէնի պիր փրօժէ հազըրլայօր իմիլ, զաթէն Իթալիա իլէ սուլի մուգաւլէլէսինտէ Ատալարա գատիմտէն պէրու վէրիլմիլ օլան իմթիլազաթը հըֆօլ էթմէք իչիւն պիր պէնտ վար իտի: չիմտիլի անվալ պաղը թէպէտտիւլաթը իճապ էթտիթտիլինտէն եէնի պիր լտիհա եափըլըյօր իմիլ: — Էտիրնէտէն ֆիրար էտէնլէրին ստէտի կիւն կիւնէ չօղալը-

յօր: Օսմանյոր գօմանտանը եէյէճէք իսթէյէն ա-
զալարն տէյոլ ֆիրարլարընա միւսաատէ էտիյօր
իսիյ: — Սէրֆիյէտէն ալընան խապէրլէրէ կէօ-
րէ օ թարաֆլարտա պազը Պուլլար սիւվարիլէրի
կէօրիւլիւլ օլուպ, օրսղարըն մէվգիինի մուայնէէ
էյլէմէքտէ տիրլէր: — Դեկտ 16տա Միւսիւ Տանէ-
ֆին բիյասէթի թանթընտա սուլս մէճիլիս իւք
տէֆա օլարապ իճթիմա էյլէտի իսէ տէ, մէճիլիս
Եոլնան մուրախիսալարը տախի իյթիրաք էթմիշ
օլտուղու հալտէ, թիւրքիա մուրախիսալարը
անլէր իլէ միւզաքէրէյէ մէզուլն օլտուղլարըն
տան, պու պապտէ թալիմաթ ալմաք իչիւն
մէճիլա Փէնճէյնպիս կիւնիւնէ թալիք օլտուլու:
— Սիւֆէրա մէճիլիս տախի Դեկտ 17տէ իսթիւն
նազարէթի տախիւնտէ քիւլատ էտիլիշ տիր:
— Եոլնանլար իլէ տէնիզ մուհարկպէսիւնտէ
Ալիքօֆ զըրիլըսընտան ալէտտէվամ Շրաֆնիշ ա-
թըրմըշ: Պու իսէ գաւանիյնի պէյն էտ տիւվէլէ
մուխալիֆ օլտուղուլտան հիւքիւմէթ ի Օսմանի-
յէ փրօթէսթօ էթմիշ տիր: — Պահրը Սէֆիտ-
տէքի ճիւմէ Ալման հարպ սէֆինէլէրի պիր
Ավսթրիա լիմանընա կիթմէք իւզրէ էմր ալմը
լար տըր: — Կէլիպօլու էթրաֆընտաքի իսթի-
թիլան քէօյլէրէ պաշը պօղուզլար վէ Իսլամ
քէօյլիւլէր հիւճիւմ էտիպ էվլէրի եազմըշլար
վէ եազմա էթտիլէրի մալլէրի Կէլիպօլու Եէ-
հուտիլէրինէ ուճուզ ուճուզ սաթմըշլար: 16
քէօյ խարապ օլմուշ իսէ տէ, Կէլիպօլու շէհրի
գախմազամըն գէքեալէթի սալէսինտէ գուր-
թուլըշ տըր: Պու խուսուստա Բոււմ Փաթրիզ-
խանէսի տիւն շէտիտ պիր թագրիւր վէրմիշ տիր:
— Ֆրանսանըն Լիգքօր Հիւկօ զըրիլըսը Կէլի-
պօլուլա կիթմիշ օլուպ, Ինկիլիզ զըրիլըսը տախի
օրայա կիթմէյէ հազըրլանըյօր: — Եոլնան-
լար Միտիլի վէ Սազըզ աւալարընը զապթ
էթմիշ տիրլէր: — Տէրիսաաաթէթտէ գօլէրա
հալա տէվամ էթմէք իւզրէ օլուպ, կիւնտէ
40—50 միւսապ պուլուլմազտա տըր: —
Չաթալմատա իճթիմա էտէն առաքիր ի Օսմա-
նիլէտէն մատա Տէրիսաաաթէթտէ էֆրատը ճէ-
տիտէ թալիմ օլուլմազտա տըրլար: Պուլտան
մատա Անատօլուտան չօգ ֆըրգալար Տէրիսաա-
աթէթէ կէլմէքտէ տիրլէր: Սուլս միւնզաթի օլ-
տուղտա Օսմանլըլար պէօյիւք պիր գուվվէթ
իլէ հարաքէթէ պաշլայաճազլար տըր: — Գա-
վալատան Իսքէնտէրիյէյէ 600 մուհանի կիթմիշ
տիր: — Գաւալա վէ Տրամատա պիրէր Պուլ-
լար մէքթէպի քիւլատ օլուլմուշ տըր: — Չար-
շէնպիս կիւնիւ Ազգ. իսառն ժողով իճթիմա է-

տիպ, էվվէլիսի կիւն Իֆհաւ վէ Ալիւսաւ զա-
զէթալարընտա կէօրիւլէն պէնալէր վէ Տախիլիյէ
նազըրլար Բէշիտ պէյն օ միւնասիպէթէ պէյան
էթիտիլի էֆքեար իւզէրինէ իճրա ի միւզաքէրաթ
էյլէմիշլէր տիր: Մէզքիւր պէնալէր էրմէնիլէր ա-
լէյնիւնտէ էֆքեարը ումուլիյէյի թախտիշ էտէր
նէվտէն օլտուղլարը իչիւն վէ Տախիլիյէ նազը-
րընըն իֆատէսի էրմէնիլէր իւզէրինտէ իճրա
էտիլէն մէզալիմ հագգընտա եանլըշ պիր թէէ-
սիր վէրմիշ օլտուղու իչիւն հէլէթ ի մէզքիւրէ-
նիւն նազարը տիգգաթընը ճէլպ էյլէմիշ տիր:
Հէյէճանլը պիր միւզաքէրէտէն սօնրա ժողով
շէօյլէ պիր գարար վէրմիշ տիր: «Պու կիւնլէր-
տէ թիւքճէ Իֆհաւ վէ Ալիւսաւ զազէթալարը
էրմէնիլէրին միւթէմէքլին պուլուլտըղլարը
վիլայէթլէրին աւալընա տախի էզհանը թախտիշ
էտիճի պէնալէր նէշը էթմիշ օլուպ, պուլար
իսէ պէօյիւթ թէնիլքէլէրի պասի օլապիլէճէյն-
տէն, իսառն ժողով Պապը Ալիյէ մէզքիւր պէնա-
լէրտէն տօլալը պիր թազրիւր վէրիպ փրօթէսթօ
էթմէյէ գարար վէրմիշ տիր:» — Բուլմանիա
տախի սիւֆէրա գօնկրէսիւնէ մուրախիսա կէօն-
աէրմէյի թալէպ էտիյօր: Բուլմանիանըն Պալգան
տէվլէթլէրինէ գօնուլ պուլուլմազը վէ սրաքու
գուճըն թէպէտաիւլիւնտէն քէնտի մէնաֆիլին
միւթէէսսիր օլաճաղը Գուցօ-Վալախ գաւալաթը-
նըն միւսթազալիլիւնէ ալազասը վէ Պօզաղլար
մէսէլէսիւնէ Բուլմանիա սէֆինէլէրինին միւնասի-
պէթի պուլ թէքլիֆի թէլէլիտ էթմէք իւզրէ իրաէ
էտիլմիշ տիր: Մա մաֆիս, պու գօնֆէրանտա
մուրախիսա պուլուլտուլմազա մուվաֆիազ
օլմազ իսէ, իլէրուտէ ազտը մէլիուզ օլան
գօնկրէտէ պիր մուրախիսաաընըն հազըր պուլուլ-
նաճաղընա իւմիտ էթմէքտէ տիր: Բուլմանիանըն
պուլ թէքլիֆի իթթիւնտը Միւսէլլէս թարա-
ֆընտան թէլէլիտ էտիլմէքտէ տիր: — Սէլանիք-
տէն Տէտէ Ալաւա կէօնտէրիլմիշ օլան 30,000
Պուլլար ապէրինին թէքրար Սէլանիյէ կէօն-
տէրիլէճէյի խապէր վէրիլիյօր: Պու խապէր Սէ-
լանիքտէ էֆէյի հէյէճանը պատի օլմուշ տըր: —
Լանկազայա էվվէլա Պուլլարլար կիրմիշ իսէ տէ,
պալարազլարընը ղէքզ էտէրէք օրասընը զապթ
էթմէմիշ օլտուղլարընտան, սօնրա Եոլնանլար
կէլիպ օրասընը զապթ էյլէմիշլէր տիր: Պուլուլն
իւզէրինէ Պուլլարլար Եոլնանլարըն պու մուա-
մէլէսիւնտէն տօլալը պէյանը նախօշնուտի էյլէ-
միլլէր տիր:

Մ. Աթիւրի մեսուլ վէ սահիպի իմրիլազ
Թ. Գ. Գրիգորիւն

Օ. ԱՐԶՈՒՄԱՆ ՄԱԹՊԱՍԸ

Տ1 ըիսաաաթէթ, Չազմագծըլար, Յակոբեան խան